

KONSERVAATTORI

²
2021 137

8

Antiikin kipsiveistoskokoelman muutto

12

Ensitreffit Hermeksen kanssa

Konservattoriliitto (PKL) on kulttuuriperinnön säilyttämiseen erikoistuneen ammattikunnan konservattoreiden yhdistys. Sen tarkoituksena on kehittää konservointialaa, valvoa ammattikunnan etuja ja toimia konservointialan edustajana Suomessa. Yhdistys julkaisee Konservattori -lehteä, järjestää koulutuspäiviä alan teemoihin liittyen sekä osallistuu konservoinnista käytävään keskusteluun. Konservattoriliitto muodostaa yhdessä muiden pohjoismaiden osastojen kanssa Pohjoismaisen konservattoriliiton (NKF).

”Kulttuuriperintökasvatus voi tarjota keinoja kulttuuriperintöonnettomuuksien ennalta ehkäisemiseen.”

–Heidi Wirilander

Kannen kuva: Hermeksen osaröntgenkuva. Museovirasto

SISÄLLYS

- 3 Pääkirjoitus
- 4 PKL tiedottaa
- 5 Puheenjohtajan palsta
- 6 8 kysymystä
- 8 Antiikin kipsiveistoskokoelman muutto
- 12 Ensitreffit Hermeksen kanssa
- 14 Ei niin pahaa ettei jotain hyvääkin
- 18 Lyhyt toimenpide-esittely: Nihkeäpyyhintä
- 20 Väitös: The presentation of cultural heritage from emergency planning through to heritage recovery processes
- 22 Ahvenanmaan museon arkeologisten tekstiilien säilytys ja saavutettavuuden päivittäminen
- 25 Pieni näyttelykonservointi
- 32 E.C.C.O General Assembly 2021
- 35 Toimintakertomus
- 38 Pöytäkirja

KONSERVATTORI

Pohjoismaisen konservattoriliiton
Suomen osasto ry

Nordiska konservatorförbundet
Finländska sektion rf

www.konservattoriliitto.fi
www.facebook.com/konservattoriliitto
http://konservattoriliitto.blogspot.fi/
https://www.instagram.com/
/konservattoriliitto/

Puheenjohtaja:
Nina Jolkkonen-Porander
puheenjohtaja.pkl@gmail.com

Lehden työryhmä:
Heidi Alanen
Anniina Hatakka
Elviira Heikkilä
Elina Wirkkala

Lehden toimituksen sähköposti:
pkllehti@gmail.com

**Osoitteenmuutokset,
puuttuvat lehdet ja jäsenasiat:**
Karoliina Hämäläinen
jasensihteeri.pkl@gmail.com

Konservattori-lehti
Numero 137
Painovuosi 2021
ISSN 0780-0223 (painettu)
ISSN 2343-1814 (verkkojulkaisu)
Levikki 300 kpl
2 numeroa vuodessa

Ilmoitushinnat:
2/1 sivu 80 €/lehti (128 €/vuosi)
1/1 sivu 55 €/lehti (88 €/vuosi)
1/2 sivu 50 €/lehti (48 €/vuosi)
Takakansi 80 €/lehti (128 €/vuosi)
Vuositilauksen hinta 50 €

Aineistopäivät:
Numero 138
Ilmestyy maaliskuu-/huhtikuussa 2022
Aineistoehdotukset 31.12.2021 mennessä
Sisäänjättöpäivä 31.1.2021 mennessä

Numero 139
Ilmestyy loka-/marraskuussa 2022
Aineistoehdotukset 31.5.2022 mennessä
Sisäänjättöpäivä 30.6.2022 mennessä

Ulkoasun suunnittelu:
Anna Mattsson/Suomi Design Oy

Painopaikka: Libris Oy, Helsinki

PÄÄKIRJOITUS

TERVETULOA KONSERVATTORI-LEHDEN VUODEN 2021 TOISEN NUMERON PARIIN!

Tässä lehdessä **Anna Aaltonen** kertoo Suomen vanhimman Raamatun konservoinnista, kulttuurikummitoiminnasta ja polysakkaridigeelin kokeilemisestä. Toinen pitkä artikkeli on kokonaisuus Helsingin yliopiston kipsikokoelman konservoinnista. Ensimmäisessä osassa Konservointipalvelu Löytö oy:n einekonservattorit **Anna Lehtinen** ja **Sari Pouta** kertovat suojaamisen ja siirtämisen haasteista, toisessa osassa Konservointiliike Patinan **Polina Semenova** käsittelee veistosten tutkimista ja rakenteellista konservointia.

Konservattorin museoarkea valottaa **Elviira Heikkilä** jutullaan Pieni näyttely-konservointi. Tuoreiden opiskelijujen tuloksia lehdestämme löytyy kahden artikkelin voimin. **Susan Hannusasin** artikkeli kertoo Ahvenanmaan museon arkeologisten tekstiilien säilytyksen ja saavutettavuuden päivittämisestä, joka pohjautuu hänen ammattikorkeakoulun opinnäytetyöhönsä. **Heidi Wirilander** on kirjoittanut yhteenvedon väitöstutkimuksestaan, joka käsittelee kiinteän ja irtaimen kulttuuriperinnön suojelua onnettomuuksien pelastus- ja jälkihoitotöiden aikana 19 tapauksen avulla.

Vakiopalstojakin lehdessä on mukana. Puheenjohtajamme **Nina Jolkkonen-Porander** kertoo ajankohtaisista asioista, ECOO-edustajamme **Anni Tuominen**

Toimituksen puolesta
Syyssterveisin
Elviira Heikkilä

tämän eurooppalaisen kattojärjestöme kuulumisista ja esinekonservattori **Veli-Matti Mursu** vastaa kahdeksaan kysymykseen. Lyhyenä toimenpide-esittelynä kerrotaan nihkeäpyyhinnästä. Virallinen osuus jatkaa lehdessä syyskokouksun, kevätkokousmuistion ja viime vuoden toimintasuunnitelman muodossa. Syksyn koulutuspäivienkin mainos ehti lehteen.

Mielenkiintoista lukemista löytyy siis täälläkin kertaa. Mutta lehteen kaivataan kiipeästi lisää tekijöitä! Toimituskunta on kutistunut kahteen toimittajaan ja kahteen taittäajaan, ja nyt kun toinen toimittajista ilmoitti jättäytyvänsä pois ajanpuutteen vuoksi, lehti on vaarassa jäädä ilmestymättä!

Toimittajat ideoivat juttuja, kyselevät niistä, julkaisevat aineistopäivät, ottavat vastaan juttuja ja oikolukevat niitä. Kaikista kriittisin työ tälläkin hetkellä on sähköposteihin vastaaminen, sillä allekirjoittanut ei aina muista lukea niitä, vaikka kuinka yrittää... Päähän tuntuu mahtuvan vain yksi asia kerrallaan.

Ottakaa yhteyttä, jos kiinnostuitte, tehtäviin opastetaan ja niihin voi lupautua juuri itselle sopivasti rajaten.

POHJOISMAISEN KONSERVAATTORILIITON SUOMEN OSASTO RY

Kokousskutsu

SÄÄNTÖMÄÄRÄINEN SYYSKOKOUS

perjantaina 12.11.2021 klo 17

Metropolia Ammattikorkeakoulu - Arabian kampus

Hämeentie 135 D Helsinki, tila AR128 a ja b

Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat

Tervetuloa!

HALLITUS

Tänä syksynä olen saanut työni puolesta pohtia nuorten kanssa mm. arvoja, ihmisoikeuksia, sananvapautta ja kristinuskon vaikutuksia kulttuuriin. Virkistävää. Meille konservaattoreille arvojen pohtiminen kuuluu arkeen ihan työn puolesta. Kulttuuriperintöön liittyviä arvoja ovat esimerkiksi kauneus, sukupolvien kädenjälki sekä esineisiin, rakennuksiin ja paikkoihin liittyvät muistot. Arvojen muutokset heijastuvat kulttuuriperinnössä ja sitäkin voimme tuoda esineistöllä näkyväksi. Kulttuuriperintö on itsessään arvokasta ja sen vaaliminen tärkeää.

Syksyn myötä suunnittelemme myös tulevaa. Marraskuussa koronarajoituksista varmasti ollaan jo päästy eroon, joten hallitus toivoo runsasta osallistujamäärää syksyn koulutuspäivään ja vuosikokoukseen. Koulutuspäivän aiheena on kestävä kehitys ja myös etäosallistuminen on mahdollista. Vuosikokouksen esityslistalla tulee olemaan ainakin ensi vuoden toimintasuunnitelma, joten nyt on sopiva aika lähettää toiveita hallitukselle ensi vuoden toiminnasta. Vuosikokoukseen eivät säännöt enää salli etäosallistumista, kun valtioneuvoston erillislaki ei ole enää voimassa.

Pohjoismainen NKF-kongressi pidetään lokakuussa Tukholmassa. Kongressin aiheena on Research and Review – Advancements in conservation and assessment of previous experiences ja siihen voi osallistua myös etänä. Konservaattoriliitto kannustaa jäsenistöä osallistumaan ja tukee osallistumismaksun verran kustannuksissa. Lisätietoa ja ilmoittautumisohjeet osoitteessa konservering.org. Myös etäosallistujien määrää on rajoitettu, joten kannattaa toimia heti.

Tapaamisiin koulutuspäivillä!
8.9.2021

Nina Jolkkonen-Porander, pj

8 KYSYMYSTÄ

KONSERVAATTORILLE

VELI-MATTI MURSU, ESINEKONSERVAATTORI (AMK)

1) Kuka olet?

Veli-Matti Mursu,
esinekonservaattori (AMK)

2) Missä työskentelet tällä hetkellä?

Toimin yksityisenä ammatinharjoittajana ja olen osuuskunta Konservointikillan jäsen. Pian kymmenvuotiaassa osuuskunnassa on lisäksi toinen esinekonservaattori, tekstiilikonservaattori sekä kolme maalaustaiteen konservaattoria. Teen paljon keramiikan ja veistotaiteen konservointia, mutta työkohteet voivat olla hyvinkin vaihtelevia. Elokuusta lähtien olen muiden töiden ohella osa-aikaisesti mukana Yliopistomuseon muuttoprojektissa.

3) Miten päädyit konservaattoriksi?

Opintopolkuni esinekonservaattoriksi ei ollut aivan suoraviivainen. Aloitin lukion jälkeen Helsingin yliopistolla Itä-Aasian tutkimuksen pääaineopin-

not keskittyen Japanin historiaan ja kieleen. Halusin kuitenkin työltäni jotain konkreettisempaa. Kävin vuoden verran Seinäjoella kääntymässä rakennuskonservoinnin opinnoissa, joista vaihdoin hieman pienempien kohteiden pariin Metropolialle esinekonservoinnin linjalle. Konservoinnissa yhdistyy hienolla tavalla moni minulle tärkeä asia eli historian ja taiteen tuntemus, luonnontieteellinen perusta ja kädentaidot. Yrittäjänä olen toiminut neljä vuotta.

4) Mikä on työssäsi hauskinta/haastavinta?

Pääsen työssäni käsittelemään todella monenlaisia esineitä ja teoksia, joilla kaikilla on oma tarinansa ja merkityksensä asiakkaille. On hauskaa, kun vuosien varrella pääsee konservoimaan useita versioita tutuiksi tulleista teoksista, kuten on käynyt mm. Jussi Mäntysen ja Wäinö Aaltosen töiden

kanssa. Vapaus omien aikataulujen suhteen ja käytännön konservointityön suuri osuus ovat hyviä puolia yrittäjyydessä. Lisäksi täytyy tieteenkin mainita mahtavat kiltalaiset, joiden kanssa on ilo jakaa työhuone.

5) Mikä on oudointa mitä olet tehnyt työssäsi?

Outous on usein ulkopuolisen katsojan silmässä. Viime aikaisista töistä nousee mieleen eräs tapaus, johon liittyen pieni kasku: ”Mitä teit viime viikolla? Käytin happoa ja makasin liikenneympyrässä.” Kyseessä oli siis vantaalaisen juna-aseman läheisyydessä sijaitsevaan liikenneympyrään asennetun teräsveistoksen puhdistaminen betoniroskeista. Roiskeita pehmennettiin biohajoavalla betonin irrotusaineella ja roiskeiden sijoittuessa enimmäkseen lähelle maanpintaa, työskentely oli välillä epäergonomisissa asennoissa makamista ja kurottelua. Tässä kaikessa oli varmaan ohi ajavilla autoilla ihmettele-

mistä.

6) Mikä on lempityövälineesi ja mihin sitä käytät?

Kyllä se on klassinen skalpelli. Erityisesti terät 15 ja 21 ovat todella monikäyttöisiä kaikenlaiseen leikkaamiseen, täydennysten muotoiluun ja raputteluun.

7) Mitä haluat vielä oppia?

Esinekonservaattorilta eivät helposti lopu kesken materiaalit ja tekniikat, joita opetella hallitsemaan. Teknologinen kehitys ja sen sovellutukset konservoinnin parissa ovat myös kiinnostava aihepiiri, joskin pienyrittäjänä taloudelliset realiteetit tulevat potentiaalisissa hankinnoissa nopeasti vastaan. Töiden ulkopuolella haluan oppia ainakin melomaan merikajakilla

ja soittamaan yhä uusia soittimia keskinkertaisesti.

8) Miten nollaat?

Lähiluonnossa liikkuminen ja hyvät kirjat ovat olleet pahimman korona-ajan henkireikiä. Normaaliooloissa bänditoiminta ja livekeikat ovat parasta nollausta. Pari vuotta sitten aloitettu oluenpanoharrastus on vienyt mukanaan ja saa nähdä, laajeneeko harrastus joskus vielä yritystoiminnan suuntaan.

ANTIIKIN KIPSIVEISTOSKOKOELMAN MUUTTO

TEKSTIT: ANNA LEHTINEN JA SARI POUTA

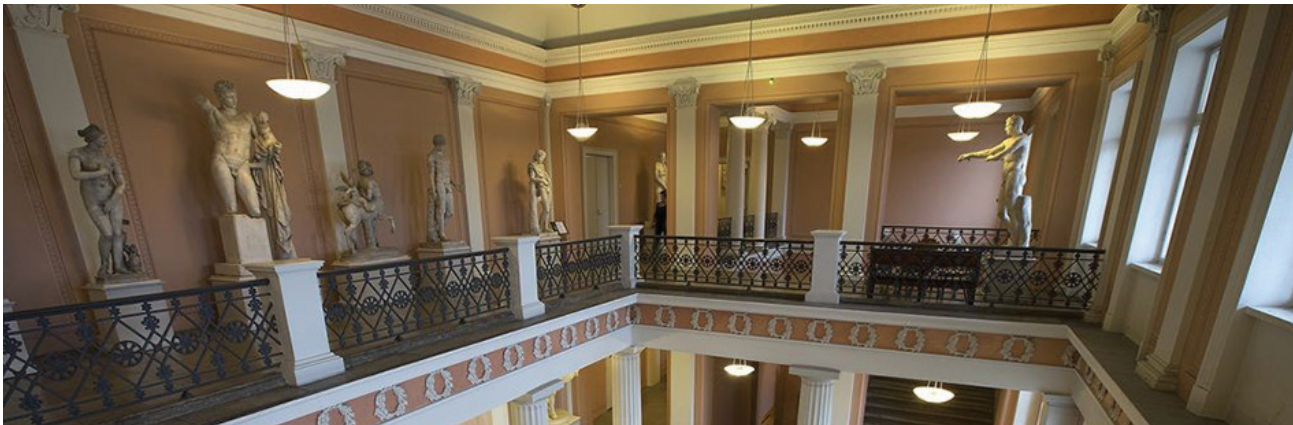
Helsingin yliopiston päärakennuksen nk. vanha puoli Senaatintorin varrella oli peruskorjauksen vuoksi kaksi vuotta suljettuna. Nyt se on avattu, ja yliopistolaiset saavat jälleen nauttia arvokkaan rakennuksen tunnelmasta. Myös satunnainen kulkija voi poiketa tutustumaan rakennukseen ja paikoilleen palanneisiin antiikin veistoskopioihin. Projektin on ollut pitkä ja täynnä erilaisia käännteitä. Tässä jutussa koetamme kuvata sen keskeisiä haasteita ja onnistumisia konservaattorin sekä teosten näkökulmasta.

Tulimme mukaan projektiin alkuvuonna 2018. Peruskorjaushanke oli suunnitteluvaiheessa, ja Helsingin yliopistomuseo tilasi kipsiveistoskokoelman kuntokartoituksen, jonka pohjalta arvioitaisiin teosten suojaukseen ja siirtoihin liittyvät tarpeet ja rajoitukset, sekä teosten kun-

nostustarve. Teoksista ja niiden kunnosta haluttiin tietää, miten ne tulee suojata, jos ne jäävät remontin keskele. Tai voiko niitä siirtää, ja jos voi, miten se tulisi tehdä? Tulisiko kaikki teokset konservoida, ja mitkä ovat kii-reellisimpiä toimenpiteitä? Mikä teoksissa on ajan myötä muutettua ja mikä vanhaa, miten korjaushistoria pitää

ottaa huomioon? Kuntokartoituksen aikana Yliopistomuseolta sekä taidehistorian opiaineesta koottiin kaikki arkistolähteet sekä suullinen tieto, mitä kokoelmasta oli saatavilla. Tärkeää oli saada tiedot talteen myös museon tietokantaan, jotta ne olisivat tulevaisuudessa

Carl Ludvig Engelin suunnitteleman, vuonna 1832 valmistuneen rakennuksen vestibyyli ennen peruskorjausta.

Kuva: Helsingin yliopistomuseo / Taina Huvilinna

Jalustalla seisovista veistoksista purettiin ne osat, jotka olivat irrotettavissa. Jäljelle jäänyt alaosa tuettiin sitomalla Tyvek-kangas veistoksen pintaan sitä napakasti mukaillen ja vakautettiin paikoilleen kuljetuslaatikoihin pehmustettujen puutukien avulla.

helpommin löydetävissä.

Antiikin veistoskopiot kansan sivistykseksi

Veistoksista vanhimmat on hankittu Pariisista vuonna 1843. Haaveena oli saada Suomeen keskieurooppalaisten ihanteiden mukainen yliopistollinen antiikin taidekokoelma – aikana, jolloin museo- ja taideala oli vasta kehitymässä. Kokoelmaa kartutettiin 1800-luvun ajan hankkimalla kopioita keskeisimmiksi koetuista teoksista: kokoelmaan kuuluu lopulta 152 kipsiveistosta. Veistoksia valmistivat mm. Louvre, ja niitä tilattiin yliopistojen kokoelmiin eri puolille Eurooppaa. Veistokset kuljetettiin määränpäähänsä osina, jotka koottiin paikan päällä. Liitokset avaamalla teokset voidaan purkaa osiin.

Helsingissä veistokset ovat aikojen saatossa muuttaneet torin poikki useita kertoja. Ne ovat olleet päärakennuksen ohella mm. Arppeanum-rakennuksessa, yliopiston Piirustussalilla sekä yliopiston kirjastossa, nykyisessä Kansalliskirjastossa, sekä joutuneet keskelle toisen maailmansodan pommituksia. Edellisen peruskorjauksen aikana vuonna 1989 veistoksia oli jou-

duttu jälleen siirtämään. Kuntokartoituksessa havaittiinkin laajoja rakennevaurioita, jotka voitiin yhdistää edellisiin siirtovaiheisiin. Tästä syystä museon kanssa päädyttiin suosittelemaan veistosten suojaamista paikalleen, ja rakennuksesta suunniteltiin erotettavaksi tila konservointia varten.

Projektin muutti kuitenkin suuntaa, kun kuntokartoituksen jälkeen kävi ilmi, että teokset oli siirrettävä pois rakennuksesta. Alkoi veistosten siirron suunnittelu.

Suurimpia kysymyksiä oli, miten puujalustoihin liimauneet veistokset saadaan irti, kuinka teosten läpi seinään kiinnitetyt reliefit irrotetaan, ja miten teosten vaurioituneet kipsirakenteet saadaan kestävästi liikutettua. Kuinka kookkaat teokset saadaan pois portaikoista ja ulos talosta kallistamatta niitä siirron aikana? Haasteellisen projektista teki sen koko: veistoksia rakennuksessa oli yhteensä seitsemänkymmentä, kookkaimmat 2,5 metriä korkeita ja painavimmat yli 400 kiloa. Osa teoksista oli portaikoissa, eikä rakennuksessa ollut hissiäHelsingin yliopistomuseon koordinoimassa siirtoprojektissa oli mukana oman

henkilökunnan sekä meidän, kahden esinekonservaattorin, lisäksi yliopiston puusepät, Beweship Oy -taidelogistiikka, allianssihankkeen pääurakoitsija YIT sekä yliopiston puolesta hankkeen arkkitehdit asiantuntija-apuna. Suunnittelussa keskityttiin riskien hallittavuuteen ja pääpaino asetettiin suurten rakenteellisten vaurioiden estämiseen. Teosten koko yhdistettynä koottavaan rakenteeseen oli suurin riskitekijä liikuttelun kannalta, joten teosten purkaminen mahdollisimman useaan osaan oli ratkaisevaa.

Tyvek-sidonnalla tuetut veistokset irrotettiin mekaanisesti jalustoista ja liu'utettiin metallilevyjen avulla jalustalta suoraan samaan tasoon tuodun nostimen kannattelemaalle pakkauslava-alustalle. Osaan teoksista oli välttämätöntä rakentaa puinen tukikehikko jo ennen siirtoa, jotta ne pystytettiin siirtämään pois jalustoilta ja hyllyiltä. Siirroissa kaikki liike kohdistettiin teosten sokkeliosaan, jotta hauraimpiin kipsiosiin kohdistuva paine saatiin minimoitua. Purkamisen jälkeen kuljetuslaatikot voitiin mitoittaa ja puusepät valmistivat ne työn edetessä. Samalla voitiin varmistaa ulosvientireitit, kun teosten lopullinen koko oli tiedossa. Laatikot suunniteltiin niin, että

teos saattoi jäädä konservoinnin ajaksi lavalle, johon laatikko koottiin taas konservoinnin jälkeen. Irto-osat pakattiin koottaviin kauluslavoihin, koska mittatilauslaatikoiden valmistamiseen kaikille osille ei ollut resursseja.

Osa suurista reliefeistä oli pahasti paikalleen rikkoutuneita. 100-250 kiloa painavien, ja noin kolmen metrin korkeudessa hyllyillä lepäävien teosten siirto suunniteltiin teos kerrallaan, koska ongelmat olivat erilaisia kussakin teoksessa. Murtunut rakenne tuettiin rakentamalla teoksille puiset tukirakenteet pitämään osat yhdessä siirron aikana. Reliefit liu'utettiin pinoamisnostimen avulla kehikoissaan suoraan pakkauslaatikon lavaosaan, jolloin siirtely saatiin minimoitua.

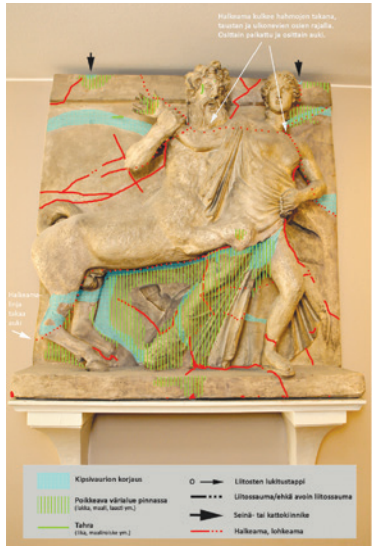
Teosten koko pieneni huomattavasti osien purkamisen myötä, mutta joitakin teoksia ei ollut mahdollista purkaa lainkaan kiinteiksi muutetun saumojen vuoksi. Näiden veistosten saaminen pois pystyasennossa kerroksista oli haaste, koska korkeat teokset eivät mahtuneet kulkuaukosta ulos. Porrashaketti vaikutti järkevimmältä vaihtoehdolta, mutta siirto-

testeissä havaittiin, että robotin alle vaadittavien suojausten vuoksi osa teoslaatikoista ei enää mahtunut kulkemaan portaikossa. Poisvienti oli suunniteltava uudestaan nopealla aikataululla kaiteiden yli porrashallin kautta, mutta hankaluuksia aiheuttivat lattiaan kantavuus sekä suojellun rakennuksen pinnat, joihin ei voinut kiinnittää tukirakenteita. Lopulta aulaan päädyttiin rakentamaan vinssitorni, johon teoslaatikot siirrettiin tasannekaiteiden yli nostimen avulla. Portaikoissa olevat teokset saatiin siirrettyä robotin avulla seuraavalle tasanteelle ja vinssitornin kautta eteenpäin. Teokset lastattiin kurotalla kuljetusautoihin Senaatintorin puolelle rakennetun sillan kautta ja kuljetettiin jo etukäteen viivakoodeilla varustettuina säilytykseen Museoviraston Kokoelma- ja konservointikeskukseen Vantaalle konservointia ja säilytystä varten.

Haasteet ja mahdollisuudet

Pitkässä hankkeessa samat asiat sekä tuottivat hankaluuksia että mahdollistivat onnistuneen lopputuloksen.

Tuennalla pyrittiin estämään mahdollista halkeamien periksi antamista sekä jäljelle jääneiden osien liikkumista jalustasta irrotuksen ja siirron aikana. Kuntokartoitus on tehty sähköisesti Helsingin yliopistomuseon kuvaan.

Veistosta tuetaan jalustalta siirtoa varten. Teosten purkaminen, pakkaaminen sekä teoslaatikoihin kiinnitetyt kuntokartoitukset kiinnostivat paljon rakennuksen käyttäjiä.

Laajan asiantuntijajoukon pitäminen jatkuvien muutosten kanssa ajan tasalla oli hankalaa, mutta ongelmien ratkaisussa ihmisten monialaisuus oli ehdottoman tärkeää. Eri toimintojen oikea-aikaisuus vaati tarkkaa suunnittelua, jotta päällekkäiseltä työltä välttyttäisiin. Suurissa linjoissa isojen laitojen ja pienten yritysten toiminta-erot oli sovittava yhteen

Työn organisointia vaikeutti, että teosten purku- ja pakkausvaiheen ajan rakennus oli normaalisti käytössä: äänekkäät työvaiheet piti ajoittaa väitöstilaisuuksien, pääsykokeiden ja luentojen mukaan. Toisaalta teosten ympärille rajatut työskentelyalueet aiheuttivat hankaluuksia mm. näkö- ja liikuntarajoitteisille. Hissittömässä talossa kaikki nostimet, telineet ja pakkauslaatikot oli kannettava kerroksiin lihasvoimin.

Ratkaisevaa hankkeen onnistumiselle oli avoimuus ongelmien suhteen. Mahdollisia vaaranpaikkoja kartoitettiin huolella etukäteen, ja havaitut ongelmat tuotiin heti esille. Myös

Veistokset paluumuuttavat päärakennukseen. Veistokset nostettiin kuljetuslaatikoissa vinssin avulla oikeisiin kerroksiin.

vanhoista virheistä koetettiin oppia. Tilanteiden muuttuessa suunnitelmat hylättiin ja tilalle etsittiin pikaisesti uudet. Tilaajan puolelta oli hienoa, että vaihtoehtoisia ratkaisumalleja voitiin kokeilla käytännössä etukäteen. Näin välttyttiin monelta murheelta.

Lopuksi

Konservoinnin näkökulmasta moni asia parantui rakennuksen peruskorjauksen myötä: ikkunoihin saatiin UV-suojat, valaistus ja ilmastointi parantuivat, tiedot ja ymmärrys teoksista ja niiden käsittelystä kasvoivat ratkaisevasti myös tulevaisuutta ajatellen. Valitut siirto-, tuenta- ja pakkausmenetelmät osoittautuivat toimiviksi: veistoksiin ei tullut uusia rakennevaurioita, joskaan joiltakin pintavaurioilta ei pystytty välttymään. Korjattujen teosten purkaminen ja kokoaminen on tulevaisuudessa helpompaa, jolloin riski rikkoutumiseen pienenee. Teosten alle pysyvästi sijoitetut siirtolevyt helpottavat seuraavaa suururakkaa, joka ennemmin tai myöhemmin on taas

edessä.

Tilaajan puolelta oli hienoa, että vaihtoehtoisia ratkaisumalleja voitiin kokeilla käytännössä etukäteen. Näin välttyttiin monelta murheelta.

Kirjoittajat ovat esinekonservaatteja ja työskentelevät Konservointipalvelu Löytö oy:ssä.

ENSITREFFIT HERMEKSEN KANSSA

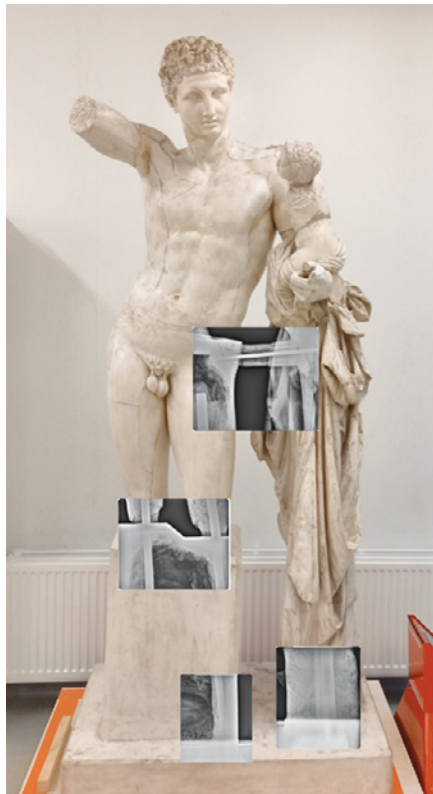
TEKSTI JA KUVA: POLINA SEMINOVA

Kun kevättalvella 2020 avasin ensimmäistä kertaa julkisen tarjouspyynnön liitetiedostot, reaktioni oli kahtalainen: vau mikä projekti, apua mikä urakka!

Helsingin yliopistomuseon kipsiveistoskokoelma tarvitsi konservointia, mutta tarjoukset oli annettava näkemättä teoksia. Syynä poikkeukselliseen järjestelylle oli se, että konservointiurakka oli vain osa valtavaa Yliopiston päärakennuksen peruskorjaushanketta, jolla oli omat aikataulunsa ja logistiset tarpeensa. Kipsiveistokset oli purettu osiin, pakattu ja viety turvaan jo hyvissä ajoin.

Purkua ja pakkausta hoitanut Löytö Oy oli laatinut ansiokkaan kuntoraportin, jonka pohjalta alan yrittäjiä pyydettiin arvioimaan kokonaisuuden konservoinnin kustannuksia. Raportin perusteella osa teoksista oli suorastaan hätätilassa.

Tarjous jätettiin osin valistuneiden arvausten ja osin hyväuskoisen innostuksen varassa. Ja niin vuosi sitten

Hermeksen röntgenkuvat

seisoimme Museoviraston kokoelma-keskuksen työtilassa konservointiurakan toisena toteuttajatahona.

Päätimme aloittaa teoksista, joiden rakenteellinen kunto oli kaikkein huolestuttavin, jotta ongelmanratkaisulle jäisi riittävästi aikaa. Arvioimme sellaisiksi moniosaisen **Laokoon** ryhmän sekä lähes kaksi- ja puolimetrisen **Hermes ja Dionysos-lapsi** -teoksen.

Ensitapaamistamme Hermeksen kanssa saattoi perustellusti verrata Ensitreffit alttarilla –formaattiin. Paperilla olimme toisillemme sopivat, mutta tiukasti yltä päältä kiristekalvoon kääritty ja puurimoin tuettu hahmo oli meille ventovieras. Plintin ja polvien syvät murtumat olivat johtaneet pelkoon satoja kiloja painavan teoksen romahtamisvaarasta. Miten ihmeessä sellaista tilannetta voi edes lähestyä? Konservattoreidenkin polvet tutisivat.

Tieto on paras lääke pelkoa vastaan. Ja onneksi tietoa oli saatavilla käytävän toiselta puolelta, Museoviraston röntgenhuoneesta. Läpivalaistuksessa selvisi huojentavia seikkoja: murtumat olivat rajusta ulkonäöstään huolimatta pinnallisia, vahvat tukiraudat kannattelivat Hermeksen muskeleita ilman ongelmia.

Mahdollisuus käyttää röntgeniä

Marja-Liisa Halosen suunnittelema metallituki korvasi rikkoutuneen liitoksen ja mahdollisti teoksen kokoamisen.

Teosten kokoamisvaiheessa hyödynnettiin sähkövinssiä. Taustalla esinekonservattori (AMK) Marja-Liisa Halonen pohdintatyössä.

muidenkin teosten kohdalla kompensoi täysin ennakkotutustumismahdollisuuden puutteen. Visuaalinen tarkastelu olisi ehkä antanut varmuuden tunteen, mutta vasta teknologian käyttö antoi todellista tietoa veistosten rakenteellisesta kunnosta.

Vasta teknologian käyttö antoi todellista tietoa veistosten rakenteellisesta kunnosta.

Tarinan opetus on se, että ulkonäön perusteella ei kannata tuomita. Ainakaan, jos on röntgenlaite käytössä.

Kirjoittaja on koulutukseltaan esinekonservattori (AMK) ja työskentelee yrittäjänä Konservointiliike Patina Oy:ssä

Raportin perusteella osa teoksista oli suorastaan hätätilassa.

KONSERVAATTORILIITON SYKSYN KOULUTUSPÄIVÄT

12.11.2021

Helsinki, Metropolia Ammattikorkeakoulu
Arabian kulttuurikampus

Kestävä kehitys

Puhujina mm. Siidan amanuenssi Anni Guttorm,
Kansallismuseon konservattorit Katri Lahti ja Liisa Näsänen.

Ilmoittautumisohjeet lähetetään jäsenille sähköpostitse.

Ei niin pahaa ettei jotain hyvääkin

TEKSTI: ANNA AALTONEN

Vai menikö sanonta toisinpäin? Joka tapauksessa aion kertoa onnekkaita tapauksista, jotka kaikki liittyvät vyyhtiin nimeltä koronavirus. COVID-19 epidemia toi tullessaan yrityksellemme valtavan huolen, jota kesän 2020 kynnyksellä helpotti jaettu ELY-Keskuksen tuki. Tuen avulla saimme tilaisuuden tutkimustoimintaan, johon ei aiemmin ole ollut juuri mahdollisuutta. Tutkimuksen kohteeksi valikoitui polysakkaridigeelien käyttö paperikonservoinnissa, joka oli aiheena jo pitkään askarruttanut ja kiehtonut.

Vaikka erilaiset konservointiin liittyvät havainnot ja tapahtumat herättävät usein kysymyksiä, niihin on harvoin ajanpuutteen vuoksi mahdollisuutta työn ohessa syventyä. Projektin aikana on ollut arvokasta kyetä konservoinnin kysymysasettelussa ottamaan huomioon analyyttisillä menetelmillä saadut tulokset sekä ilmiöiden kemiallinen taustatieto.

Teoreettisen tiedon yhdistäminen käytännön kokemuksiin on asia, johon konservointikirjallisuudessa toivoisin kiinnitettävän erityistä huomiota. Usein ansiokkaatkin tutkimustulokset jäävät hyödyttömiksi, kun tutkimuksessa käytetyt konservointitoimenpiteet ja niissä käytetyt kemikaalit ja muut materiaalit esitellään kuin ohimenneen.

Konservointia edelsivät pH-arvon sekä Fe (II) ja (III) -ionien mittaaminen paperista sekä XRF-tutkimukset.

Kuva: Ilona Uusara

Kuva: Museovirasto

Tämän Biblian kulttuurikummi oli Eriikka Söderström. Kirja on vastikään asetettu esille Kansallismuseon Toista maata-näyttelyyn

Mukaan kulttuurikummi-ohjelmaan

Tutkimuksen kannalta onnekaista oli, että saimme samaan aikaan konservoitavaksi Museoviraston kokoelmiin kuuluvan, ensimmäisen suomenkielensä painetun raamatun *Biblia, Se on: Coco Pyhä Raamattu Suomexi* (1642). Käytössämme oli myös toinen, yksityisessä omistuksessa oleva huonokuntoisempi vastaava Biblia sekä yksi 1800-luvulla painettu Raamattu.

Serlachius-museoilta saimme käyttööseen 1800-luvulta peräisin olevia kirjeitä, joiden foxing-ilmiö oli poikkeuksellisen voimakas. Museoviraston kokoelmiin kuuluva Biblia on osa Kansallismuseon kulttuurikummi-

ohjelmaa. Ohjelmassa kulttuurikummi valitsee oman nimikkoesineensä Suomen kansallismuseon valitsemista arvokkaista kohteista ja mahdollistaa kyseisen esineen konservoinnin ja säilymisen perintönä tuleville sukupolville. Tämän Biblian kulttuurikummi oli **Eriikka Söderström**. Kirja on vastikään asetettu esille Kansallismuseon Toista maata-näyttelyyn. Biblian konservointivaiheisiin kuuluivat kuivapuhdistus, sidoksen vahvistaminen, kansien vahvistaminen ja nahkaosien korjaaminen, vaurioituneiden paperialueiden paikkaus ja sidoskorjaukset – eli oikeastaan kaikki vanhan kirjan konservointiin kuuluvat osa-alueet. Alkuperäinen, tekstiblokin vihot toisiinsa yhdistävä sidos oli pääosin hyvin luja. Vauriot sijaitsivat tyypillisesti pa-

Pesu ja happaman aineen poistaminen on tärkeää myös paperin paikattavuuden ja vahvistamisen kannalta.

periosan alkupuolella - runsaasti repeämiä sekä kansissa - nekin repeytyneet ja kuluneet). Kirjan lehdet olivat kauttaaltaan varsin tummuneet ja haptuneet. Konservointia edelsivät pH-arvon sekä Fe (II) ja (III) -ionien mittaaminen paperista sekä XRF-tutkimukset.

Olimme kiinnostuneita geelikäsittelystä, jonka tarkoitus olisi pestä paperia ja nostaa sen pH:ta ilman, että ehjää sidosta jouduttaisiin purkamaan. Pesu ja happaman aineen poistaminen on tärkeää myös paperin paikattavuuden ja vahvistamisen kannalta. Paperissa oli runsaasti vesiliukoisia ja väriillisiä happamoitumisen aiheuttamia

sivutuotteita ja muuta likaa, jotka oli hyvä pestä pois ennen paperin korjausta. Pesemättömään paperiin syntyy korjatessa herkästi tummia virtausvannoja ja kosteustahroja, jotka heikentävät paperin visuaalista ilmettä.

Tutkimuksen kohteena geelikäsittely

Pesugeeliksi valittiin ensin gellan-geeli, johon lisättiin kalsiumpropionaattia, jonka tehtävä oli neutraloida paperia ja nostaa sen pH:ta. Yhdistettäessä gellan-geelin pesu- ja kalsiumpropionaatin neutralointivaikutus säästettiin ai-

kaa ja aiheutettiin tekstiblokille vähemmän pesun tuomaa räsitusta. Kalsiumasetaatin tehtävä oli parantaa geelin rakennetta. Työn edetessä kehitettiin tekniikka, jolla oli ajan säästämiseksi mahdollista pestä yhtä aikaa neljä lehteä, kaksi aukeamaa kerrallaan kahtena kerrosrakenteena: geelilevystä käytettiin kerrallaan kaksi tasaista puolta.

Yksittäinen rautagallusmustetta sisältävä lehti päätettiin käsitellä magnesium-fytaattigeelillä. Käsittelyä seurasi myös neutralointi, joka tehtiin aiemmissa käsittelyissä käytetyllä kalsiumpropionaattigeelillä. Lehti oli suhteellisen hyväkuntoinen - rautaa ei ollut levinnyt paperiin, eikä musteen kohdalla ollut syöpymää. Toimenpide oli ennaltaehkäisevä, mutta perusteltavissa. XRF-mittausten perusteella rauta oli todennäköisesti täysin paikallistunut musteeseen.

Toteutuksen alkuponnisteluista huolimatta yksittäisten lehtien geelikäsittely oli hyvä ja elvyttävä toimenpide. Geelit imivät runsaasti kellastumaa ja likaa lehtien tahra-alueilta. Lehtien pH-arvo nousi toivotusti ja lehdet vahvistuivat tuntuvasti. Kuivuttuaan lehtien sävyn huomattiin kirkahtuneen miellyttävästi. Kemiallisista vaurioista johtuneet tahrat eivät kadonneet kokonaan. Pesun ansiosta lehtien korjaaminen sujui myös kiitettävästi, eikä kosteustahrojen syntymisriskiä enää ollut. Kaikkia Biblian lehtiä ei missään nimessä ollut mahdollisuutta käsitellä.Tarkoituksenmukaisesti valittiin vaurioituneimmat lehdet, jotka sijaitsivat kirjan alussa ja lopussa.

Tavoitteena julkaisu

Pitkän tähtäimen tavoitteenamme on luoda kaikesta koetusta ja opitusta e-kirjana julkaistava selkokielenen opas, josta suomalaiset paperi- ja miksei muidenkin alojen konservaatit voisivat ammentaa tietoa. Teoreettisen tiedon yhdistäminen käytännön kokemuksiin on asia, johon konservointikirjallisuudessa toivoisi

Kuva: Ilona Osara

Tarkoituksenmukaisesti valittiin vaurioituneimmat lehdet, jotka sijaitsivat kirjan alussa ja lopussa. Geelilevystä käytettiin kerrallaan kaksi tasaista puolta

kiinnitettävän erityistä huomiota. Hankkeen tarkoituksena on tuottaa suomenkielinen teos, joka teoriaosuuden lisäksi esittelee erilaisia käytännön sovelluksia ja niistä saatuja kokemuksia. Prosesseja arvioidaan myös työturvallisuuden ja resurssien kannalta. Toiveena olisi juhlistaa kirjan julkaisua jo tämän vuoden puolella

Yrityksessämme toimivat itseni lisäksi paperikonservaattorit **Ilona Osara** ja **Annika Vänskä**. Tutkimusprosessiin on antanut panoksensa myös kemisti **Santeri Feodorow**, joka on perehtynyt ansiokkaasti konservointiin ja sen problematiikkaan. Osaltaan työssä auttoi Materiaalianalyysikeskuksen **Seppo Hornytzkyj**. Lisäksi Biblian konservointiin osallistui paperikonservaattori **Marleena Vihakara**

Pitkän tähtäimen tavoitteenamme on luoda kaikesta koetusta ja opitusta e-kirjana julkaistava selkokielenen opas.

Kirjoittaja on paperikonservaattori (AMK) ja toimii yksityisyrittäjänä MH-Keskus Oy:ssä.

Geelit imivät runsaasti kellastumaa ja likaa lehtien tahra-alueilta.

MENETELMÄ

Lyhyt toimenpide-esittely

TEKSTI JA KUVAT: ELVIIRA HEIKKILÄ

Sarjan ideana on esitellä pähkinäankuessa sellaisia (melko) yksinkertaisia menetelmiä, joita käytämme jatkuvasti työssämme. Eri materiaalien konservaattorit eivät välttämättä tiedä toistensa arkikikkoja ja jotkut ovat tottuneet tekemään asian toisella tavalla. Sinun ”kaikki tämän tietää” voi olla minulle täysin uusi asia. Joten tarjotkaa omia toimenpide-esittelyjänne!

Sarjassa aiemmin ilmestyneet:

2/2016
Vehnätärkkelyksen ja pyyhkekumin käyttö
liimanpoistossa
Vesivärin ja musteen suojaus gelatiinilla
Lokaali kaasukammio teipin poistossa

1/2017
Japaninpaperin värjääminen tekstiiliväreillä

2/2017
Kankaalle maalatun taideteoksen pingotuskehysvuoraus

1/2018
Evacon R™ -kittausmateriaali kankaalle
maalatulle taideteoksille

1/2019
Sylkipuhdistus

1/2020
Tekstiilien pintapuhdistus imuroimalla

Nihkeäpyyhintä

Nihkeäpyyhinnällä tarkoitetaan erittäin kevyesti kostutetulla (eli nihkeytetyllä) liinalla tehtyä pintapuhdistusta. Nihkeä liina on siis kuivempi kuin kostea, joka sekään ei suinkaan ole märkä. Nihkeyden etu on, että se sitoo likaa paremmin kuin rutikuiva liina turvottamatta ja vaurioittamatta pintaa liialla kosteudella.

Yleisin nihkeytysaine on vesi, tislattu tai hanasta otettu. Muillakin aineil-

la voi nihkeyttää, mutta esimerkiksi asetoni haihtuu niin nopeasti, että se tuskin ehtii puhdistettavan esineen pinnalle asti. Allekirjoittaneesta paras tapa saada liina nihkeäksi on suihkupullo. Siten saa juuri sopivan määrän ainetta liinaan valittuun kohtaan ja nihkeyttä on helppo lisätä. Kastelu ja kuivassa, puhtaassa kankaassa puristelu tuottaa ennemminkin kostean liinan, joka on siis vesipitoisempi (märempi) kuin nihkeä.

Puhdistusliinaksi sopii mikrokuitu tai muu pehmeä, nukkaamaton kangas. Nukan tai muiden hitusten nyppiminen pinnasta vie paljon aikaa ja voi tarttua esineeseen voimakkaastikin. Mikrokuituliinojen etu on erilaiset sidokset eli pörröisyysasteet. Lasisia ja muita hyvin sileitä pintoja kannattaa pyyhkiä mahdollisimman sileällä liinalla.

Tekniikkana varovainen pyyhintä pintaa pitkin pinnan rakenteen suun-

taan toimii monessa tapauksessa. Pinnan rakenteen muodostaa esineen materiaali, esimerkiksi puussa syysuunta, tai sitten koristelu urineen, kohokuvioineen tai muine muodostelmineen. Joskus on syytä painella kevyesti pyyhkimisen sijaan, mikäli pinnan rakenne tai kunto sitä vaatii.

Nihkeäpyyhintämenetelmä sopii koville, sileille tai melko sileille materiaaleille. Sitä ei kannata käyttää irtoavaan maalipintaan, viinakultaukseen (ei vettä!), kovin tikkuuntuneeseen puuhun tai krakeloituneeseen pintaan, jonka uriin lika kertyy (silloin parempi pyöritellä vanupuikolla). Myös puupinnassa vaarana voi olla lian työntyminen syvemmälle, joten kovin likaisiin esineisiin nihkeäpyyhintämenetelmä ei ole paras vaihtoehto. Pieniin koloihin ja mutkiin liinalla on vaikea päästä, jolloin on syytä ottaa vanupuikko tai muu ”kättä pidempi” avuksi.

Nihkeäpyyhitty esine ja välineet.

Tarjottimesta lähtee paljon likaa.

Tällaista pintaa ei kannata pyyhkiä!

THE PRESERVATION OF CULTURAL HERITAGE FROM EMERGENCY PLANNING THROUGH TO HERITAGE RECOVERY PROCESSES

HEIDI WIRILANDER

Väitöstutkimukseni aiheena on kiinteän ja irtaimen kulttuuriperinnön suojele onnettomuuksien pelastus- ja jälkihoitotöiden aikana. Tutkimukseni tarkastelee 19 tapausta, joissa kulttuuriperinnön suojele-, pelastus- ja jälkihoitotyöt ovat olleet tarpeellisia. Tutkitut onnettomuudet ja tuhotyöt ovat sattuneet Suomessa vuosien 1990 ja 2010 välisenä aikana.

Käytetty tutkimusaineisto muodostuu neljästä tietolähteestä: 1) onnettomuuskohteiden omistajien teemahaastatteluista (18 haastattelua, 19 tapausta), 2) asiantuntijoiden teemahaastatteluista (9 haastattelua), 3) Suomen rikostilastoista vuosilta 1990–2010 ja 4) kuuden onnettomuuden oikeuskäsittelyjen tuomioasiakirjoista. Tutkimusaineiston analysoinnissa käytettiin laadullista sisällön analyysiä ja Atlas.ti 6.1 -tietokoneohjelmistoa. Tutkimuksen keskeiset käsitteet pohjautuvat kulttuuriperinnön tutkimuksen, konservoinnin, ennalta

ehkäisevän konservoinnin ja riskien hallinnan osa-alueille.

Tutkimukseni tarkastelee kulttuuriperinnön säilyttämistä onnettomuus-tilanteissa monumentaalisen säilyttämisen (monumental preservation) näkökulmasta, jonka on esitellyt Michèle Cloonan. Cloonanin esittämän monumentaalisen säilyttämisen käsite kattaa ihmisyyshäviöiden kiinteän ja irtaimen kulttuuriperinnön säilyttämisen. Tutkimukseni edustaa teoreettisesti nykyistä konservoinnin käsitettä (temporary conservation theory), jonka on määritellyt Salvador Muñoz Viñas. Tutkimukseni lähestyy kulttuuriperinnön ylläpitoa ja säilyttämistä onnettomuus-tilanteissa käsitteellisellä menetelmällä, joka pyrkii etsimään keinoja onnettomuuksien estämiseen ja kulttuuriperinnön vaurioitumisen ehkäisemiseen onnettomuus-tilanteissa sekä pelastus- ja jälkihoitotöiden aikana.

Menetelmät, joita valitaan pelastus-

ja jälkihoitotöihin voivat joko estää tai edesauttaa kulttuuriperinnön vaurioitumista. Kulttuuriset arvot vaikuttavat onnettomuuksien pelastus- ja jälkihoitotyön taloudelliseen resurssointiin. Kulttuuriperintökohteiden pelastussuunnitelmien sekä taloudellisten resurssien puuttuminen onnettomuus-tilanteessa aiheuttivat tehottomuutta pelastus- ja jälkihoitotöissä. Tämä saattoi johtaa etenkin vesivahinkotapauksissa merkittäviin toissijaisiin vaurioihin kuten homevaurioihin. Etukäteen suunnitellut toimintamallit sekä riittävät materiaali- ja henkilöstöresurssit loivat edellytykset onnettomuuksien jälkihoitotyössä onnistumiseen. Tällöin esineistön ja rakennusten vauriot saatiin pysymään vähäisinä.

Tutkimuksen pohjalta määriteltiin tekijöitä, jotka muodostivat suoria tai epäsuoria uhkia kulttuuriperinnölle. Näitä tekijöitä olivat: 1. tietoinen tuhoaminen, 2. ihmisten toiminta kulttuu-

riperinnön läheisyydessä, 3. sosiaalinen eriarvoisuus, 4. taloudellisten resurssien vähäisyys ja 5. luonnonvoimat. Tutkimustuloksena kulttuuriperintöonnettomuuksista ovat samansuuntaisia aikaisempien tutkimusten havaintojen kanssa ilkeivallan, tuhopolttojen ja vesivahinkojen osalta.

Tutkimusaineiston pohjalta voi päätellä, että kulttuuriperinnön tietoinen tuhoaminen joko ilkeivaltaisesti tai tuhopolttamalla muodostaa selvän uhan suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Tämä tulisi ottaa huomioon kohteiden pelastussuunnittelussa ja omatoimisessa varautumisessa. Tehdyn tutkimuksen perusteella ei voida selkeästi osoittaa syitä kulttuuriperinnön tietoiselle tuhoamiselle. Aineiston pohjalta näyttää kuitenkin siltä, että kulttuuriperintökohteiden tietoinen vaurioittaminen ja tuhoaminen saattaa liittyä instituutioiden ja viranomaisten näkyvän läsnäolon vastustamiseen julkisessa tilassa.

Tutkittujen tapausten pohjalta näyttää siltä, että sekä pienien että suurien paikkakuntien kirkot voivat olla tuhopoltton kohteena. On kuitenkin mahdollista, että pienemmissä taajamissa tapahtuneet kirkkotuhopoltot johtavat suuremman tuhoihin pelastuslaitoksen pidemmän valmiusajan vuoksi. Nopea onnettomuuksien pelastus- ja jälkihoitotyö osoittautuivat parhaimmiksi keinoiksi ehkäistä tuhopoltton aiheuttamia vaurioita kirkkorakennuksissa. Kirkkotuhopolttojen vaurioiden ehkäisemisessä keskeisimmät tekniset turvallisuuksjärjestelmät olivat automaattiset paloilmalainlaitteistot ja murtohälytinja järjestelmät.

Yleinen piirre tutkituissa tapauksissa oli kulttuuriperintöä kohdanneen onnettomuuden äkillisyys. Ihmisen toiminta, kuten rakennus- ja tulityöt, kulttuuriperin-

nön läheisyydessä muodostaa vaikeasti hallittavissa olevia onnettomuusriskejä. Tutkimusaineiston pohjalta saattoi todeta, että Suomen ilmastossa myrskyjen ja rankkasateiden aiheuttamat tulvat muodostivat suurimman luonnonvoimien aikaansaaman uhan 1990 ja 2000-luvuilla. On mahdollista, että ilmastomuutoksen myötä luonnonvoimien aiheuttamien onnettomuuksien riski suurenee.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että keinot, joita voidaan käyttää kulttuuriperintöonnettomuuksien ehkäisemisessä voivat joko perustua teknisiin turvajärjestelmiin tai epäsuorin menetelmiin kuten toimivaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon, rikosten ehkäisyohjelmiin ja kulttuuriperintökasvatukseen. Yksittäisten kulttuuriperintökohteiden riskienhallinta-suunnitelmien lisäksi tarvitaan laajempaa paneutumista kulttuuriperinnön suojelutyöhön.

Kulttuuriperintökasvatus voi tarjota keinoja onnettomuuksien ennalta

ehkäisemiseen. Näitä kasvatuksellisia menetelmiä voivat olla joko yleistä tietoisuutta lisäävät tiedotuskampanjat tai projektit, joissa paikallisyhteisöjen eri ikäryhmät, etenkin lapset ja nuoret osallistetaan huolehtimaan oman asuinalueensa kulttuuriperinnöstä. Paikallisyhteisöjä osallistavat kulttuuriperintöprojektit voivat lisätä kulttuuriperintökohteiden yleistä turvallisuu- tta, jos paikallisyhteisöille annetaan selkeä rooli kohteiden henkisessä omistajuudessa.

Suomessa kulttuuriperinnön konservoinnissa ei tavallisesti ole käytetty paikallisyhteisöjä osallistavia prosesseja. Kansainvälisesti paikallisyhteisöjä osallistavia konservointiprosesseja on käytetty pitkäkestoisempien konservointitulosten aikaansaamisessa. Paikallisyhteisöjä osallistavia konservointiprosesseja olisi mahdollista käyttää enemmän myös Suomessa ilkeivaltaisesti tuhottujen kulttuuriperintökohteiden ylläpidossa. Tämä voisi vähentää kohteiden tietoisesta tuhoamisen riskiä tulevaisuudessa.

Väitöskirja

The preservation of cultural heritage from emergency planning through to heritage recovery processes on julkaistu Jyväskylän yliopiston väitöstutkimusten JYU Dissertations -sarjassa, numero 364, Jyväskylä, 2021. ISSN 2489-9003; 364, ISBN 978-951-39-8567-7 (PDF)

Linkki julkaisuun: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8567-7>

Taustatietoja

Heidi Wirilander on kirjoittanut ylioppilaaksi Ressun lukiosta keväällä 1992. Hän on suorittanut tekstiilikonservoinnin ammattikorkeakoulututkinnon vuonna 2004 ja konservoinnin ylempään ammatikorkeakoulututkinnon vuonna 2008. Heidi Wirilander on toiminut konservointialan yrittäjänä vuodesta 2006 alkaen. Filosofian maisteriksi pääaineenaan museologia Wirilander valmistui keväällä 2010 ja filosofian tohtoriksi taidehistorian oppiaineesta keväällä 2021.

Lisätietoja: Heidi Wirilander, heidi.wirilander@gmail.com

AHVENANMAAN MUSEON ARKEOLOGISTEN TEKSTIILIEN säilytyksen ja saavutettavuuden päivittäminen

TEKSTI **SUSAN HANNUSAS**

KUVAT **ÅLANDS MUSEUM**

Ahvenanmaan museon arkeologisia tekstiilejä vanerisessa vetolaatikossa.

Kellarissa kartoitettua

Ahvenanmaan museon tekstiilisäilytyksen tiloissa sijaitsee Ahvenanmaalta arkeologisissa kaivauksissa tai kirkoissa tehdyissä tutkimuksissa löytöneitä tekstiilijäänteitä.

Kokoelmahallintaohjelman puuttessa tekstiilien lopullista määrää tai sijaintia on mahdotonta tietää. Kellastuneet muovit ja kartongit sekä irtoilevat teipit kertovat säilytysmateriaalien päivityksen tarpeesta. Myös puutteellisesti tuetut tai virheellisesti säilytetyt tekstiilijäänteet kaipaavat säilytystavan uudistamista. Löytöluettelossa olevat lyhyet maininnat tekstiileistä eivät

tee niille oikeutta. Arkeologiset tekstiilit ovat unohtuneet vetolaatikoihin, eikä juuri kukaan tiedä niiden olemassaolosta.

Museon kokoelmissa on hyvin vähän arkeologisia tekstiilejä ja siksi niiden kartoittaminen, dokumentointi ja asianmukainen säilytys sekä saavutettavuuden lisääminen on ensisijaisen tärkeää. Opinnäytetyössäni tarkastelin, miten museon arkeologisia tekstiilejä voisi asianmukaisemmin säilyttää ja miten nykyistä dokumentointia täydentää sekä miten saavutettavuutta edistää 3D-digitoinnin avulla.

Arkeologisten tekstiilien säilytystapoja

Arkeologisten tekstiilien säilytyksessä on huomioitava, että säilytysmenetelmä tukee haurasta tekstiiliä tarpeeksi ja valitut materiaalit soveltuvat säilytykseen.

Erilaisilla tekstiileillä on erilaiset tarpeet. Kolmiulotteiselle 1700-luvulle ajoitetun silkkipäähineen ÅM 353:1415 säilytystuen toteutin päähineen muotoon kovetetulla Fosshape-polyesteri-huovalla. Samaista huopamateriaalia käytin alustana kankaanpalasille ÅM 393:190. Hieman karheapintaisena alustana oletan Fosshape-huovan pitävän kankaanpalat paikoillaan säilytusrasiassa. Hiiltyneiden, rautakautisten kankaanpalojen ÅM 560:20 säilytyksen valmistin Ethafoam-polyeteenisolumuovista, johon kaiversin syvennykset kullekin palalle. Asetin löydön alle silkkipaperia, jotta se olisi helpompi nostaa pois syvennyksestä tarvittaessa. Löytö ÅM 353:1366 koostui hyvin monesta materiaalista: silkki-kangaspaloista, metallikoristeesta ja -langoista sekä höyhenestä ja kasvinlehdestä. Säilytysalustan toteutin paperisesta hunajakennosta, johon leikkasin syvennykset silkkikankaille. Metallilangoille leikkasin syvennyk-

set Ethafoam-solumuoviarkkiin ja asetin silkkipaperin lankojen alle. Aivan pienimmät löydöt sijoitin lasisiin koeputkiin, joille leikkasin myös syvennykset Ethafoam-solumuoviin. Hunajakennoon leikkasin syvennyksen Ethafoam-arkille, jotta löydön kaikki materiaalit löytyvät samasta

textile fragment - textilfragment

Kankaanpala ÅM 345:31 julkaistuna (kuvakaappaus Sketchfab-alustalta).

säilytusrasiasta.

Arkeologisten tekstiilien 3D-digitointi

Arkeologiset tekstiilit ovat usein hyvin hauraita, ja siten digitaalinen kaksonen on turvallinen tapa edistää tekstiilin saavutettavuutta. Toteutin 3D-digitoinnin fotogrammetrialla, jossa kohteesta otetaan useita valokuvia eri kuvakulmista, siten että kuvat ovat osin päällekkäisiä. Kuvia työstetään sen jälkeen mallinnusohjelmalla, joka

Hauraat, hiiltyneet kankaanpalat ÅM 560:20 tarvitsivat uuden säilytyksen.

tunnistaa valokuvien jaetut pisteet ja luo yhteisten pisteiden avulla 3D-mallinnuksen. (Riksantikvarieämbetet 2019.) Mallinnusohjelmanä käytössäni oli RealityCapture, ja toteutin mallinnukset YouTube-videoiden avulla (Slaby 2020). Tekstiilit ovat haasteellisia mallinnettavia, koska kangas voi liikkua tai yksityiskohdista ei tule tarpeeksi tarkkoja, jolloin mallinnus epäonnistuu. Ahvenanmaan museo julkaisee 3D-mallinnuksia Sketchfab-alustalla.

Päivitys arkeologisten tekstiilien parissa jatkuu

Arkeologisten tekstiilien säilytystapojen päivitystä voi helposti jatkaa toteuttamani säilytysratkaisujen pohjalta. Kehittelemäni menetelmät eivät ole lopullisia, koska arkeologisten tekstiilien vaurioituminen etenee ja säilytysmenetelmän tarve muuttuu. Myös säilytysmateriaalit vanhenevat ja niitä tarvitsee päivittää.

Tekstiilien dokumentointia helpottamaan muotoilin taulukon, johon olen listannut oleelliset asiat, joita tekstiilissä tulee tarkastella ja tallentaa dokumentoinnin yhteydessä. Tekstiilien 3D-mallinnuksien julkaiseminen verkossa edistää arkeologisten tekstiilien saavutettavuutta, kun niitä voi tarkastella ja pyöritellä kuvaruudulla mielensä mukaisesti ajasta ja paikasta riippumatta. Vielä moni arke-

ologinen tekstiili Ahvenanmaan museossa odottaa 3D-digitointia ja pääsyä maailmalle.

Susan Hannusas, tekstiilikonservaattori
YAMK, tekstiiliartenomi

Kirjoittaja työskentelee Ahvenanmaan museossa.

Artikkeli pohjautuu Metropolian ammatikorkeakoulussa vuonna 2021 tehtyyn opinnäytteeseen Ahvenanmaan museon arkeologiset tekstiilit: säilytys ja saavutettavuus.

Lähteet

Riksantikvarieämbetet 2019. Methods for creating digital 3D models. <<https://www.raa.se/en-english/outreach-and-exhibitions/guide-for-publishing-3d-models/methods-for-creating-digital-3d-models/>>

Slaby, Jakub 2020. RealityCapture tutorial: How to create your first 3D model. Part 1-4. <<https://www.youtube.com/watch?v=DTJq1Dz0nY>>

ÅM 345:31 kankaanpalan kuvakaappaus. <<https://sketchfab.com/3d-models/textile-fragment-textilfragment-bb55fee9a2054cdea610aa02303f1b56>>

Konservointipalvelu Heidi Wirilander

tarjoaa asiantuntija- ja luennointipalveluita:

- tekstiilikonservointiin
- ennaltaehkäisevään konservointiin
- inventointiin
- kokoelmaturvallisuuden kehittämistä
- kirkkojen perus- ja ylläpitosiivouksen suunnitteluun
- kulttuuriperinnön pelastussuunnitteluun.

Tiedustele ja pyydä tarjousta:
gsm: +358 40 533 4915
heidi.wirilander@pp.inet.fi ja
konservointipalvelu.heidi.wirilander@pp.inet.fi
www.konservointipalvelu.fi

Heidi Wirilander, FM,
konservaattori YAMK,
Siivoustyön ohjaaja eat

Pieni näyttelykonservointi

TEKSTI JA KUVAT: **ELVIIRA HEIKKILÄ**

KAIKKIE KUVIEN OIKEUDET OMISTAA KUHMU. KUVAT OVAT KIRJOITTAJAN OTTAMIA JOLLEI TOISIN MAINITA.

Kuopion kulttuurihistoriallisen museon (KUHMU) Korttelimuseo-kohteeseen oli tulossa viime maaliskuussa Arkkitehtuurimuseon suomalainen rivitalo -näyttely. Näyttely sisälsi plansseja, lyhyitä videoita ja kuvia näyttöltä sekä äänihäastatteluja. Tällä Kuhmulla se koettiin vaihtuvien näyttelyn tilaamme hiukan suppeaksi ja haluttiin samalla hyödyntää uuden korjausrakentamisanuenssimme asiantuntemusta. Niinpä lisäsimme näyttelyyn Pohjois-Savosta kertovan huoneen. Amnuenssi ja näyttelymestari tekivät plansseja paikallisista taloista seinille kiinnitettäväksi. Huoneen keskellä olevaan suureen suorakulmaisen sarmiön muotoiseen vitriiniin päätettiin valita esineitä omista kokoelmista ker-

tomaan 1950-luvun kodista. Vitriinin taustaksi ripustettiin kopio 1950-luvun tapetista.

Esineiden valintakriteereinä oli paitsi ajankohta ja tyyppisyys, myös hyvä kunto. Meillä oli perusnäyttelyn suunnittelu- ja konservointikiireet painamassa päälle, joten aikaa näiden konservoinnille ei juurikaan ollut. Esineiden valinta sujui siten, että näyttelyn kuraattori, korjausrakentamisanuenssi, etsi sopivia esineitä etukäteen sähköisestä kokoelmanhallintajärjestelmästä. Kaikkia esineitä, varsinkin huonekaluja, ei kuitenkaan ole ehditty sinne viemään, joten museomestari etsi kokoelmahallista ehdokkaita, joita kävimme sitten katso- massa yhdessä kuraattorin kanssa.

Kuva: KUHMU / Heikki Heikkinen

Sohvapöytä ennen konservointia.

Asiasta konsultoitin vielä esinekokoelmasta vastaavaa intendenttiä. Tekstiilikonservaattori otti kangasesineet ehdolle ja kuraattori valitsi ne esinekokoelmaintendentin kanssa.

Tavoitteena oli perheen olohuoneinteriööri, ja esine-ehdokkaita olikin yllättävän paljon. Piti pitää mielessä vitriinin koko (2 x 3 x 2 m), joten kovin isoa sohvaryhmää sinne ei jäisi muulle. Suurin osa esineistä on ollut käytössä Kuopion tai lähiseudun yksityiskodeissa. Piparkakkureunainen viilutettu sohvapöytä oli paikallisesta ravintolasta peräisin, ja siinä olikin kosolti tupakanpolttamia pinnassa. Muutamia sisustusmaalin oloisia roiskeita löytyi myös, ja kannen alapinnasta viisi vanhaa purukumia ja luultavasti viilutuksessa tulleet teipinjäämiä. Pöytä valittiin kuitenkin näyttelyyn sen tyyllisen edustavu-

Kuva: KUHMU / Anne Räsänen

Koeasettelu konservaattorin huoneessa.

den ja kauneuden vuoksi. Tupakanjäljet oli tarkoitus peittää liinalla ja muilla esineillä, ja kannen alapuolihan ei juurikaan näy. En kuitenkaan malttanut jättää pöytää sikseen, kun esine oli kerran käsieni alle päätynyt ja vieläpä jopa puolisentoista kuukautta ennen näyttelyn rakentamista!

Aloitin pintapuhdistuksella, tässä tapauksessa imuroimalla pehmeän siveltimen avulla. Sitten raaputin purukumit pois tylsäreunaisella metallilastalla. Sen jälkeen liimasin irronneen jalan. Tästä vaiheesta en valitettavasti älynnyt ottaa kuvaa, mutta liimalla ja ruuveilla klosseihin kiinnitetyistä ja-loista yksi lonksui osittain irti. Puu oli säilytynyt kenties iskun seurauksena. Puhdistin vanhat liimat ja laitoin uutta, kylmää kalaliimaa (Kremer), jonka jälkeen kiinnitin ruuvit ja jätin esineen kevyehkään vinkkapuristukseen muutamaksi päiväksi.

Sitten pääsinkin kannen kimppuun. Poistin oletettuja maalitahroja skalpellilla ja vedellä kostutetulla kangalla hankaamalla. Raaputin tupakanjäljet pois skalpellilla niin syvältä kuin tarvitsi, eli hieman hiiltynyttä puutakin lähti kahdessa isoimmassa palokohdassa. Enimmäkseen jäljet olivat kuitenkin lakkakerroksessa.

Seuraavaksi tuli aika retusoida vaaleat läikät. Tein kaksi paikkalakkauskerrosta Etax Aa16 -etanoliin liuotetul-

▼▼
Pöytä valittiin näyttelyyn sen tyyllisen edustavuuden ja kauneuden vuoksi..

Liima, vinkat ja muuta liimaukseen tarvittavaa.

Yleiskuva raaputetusta pöydän kannesta.

Lähikuva raaputetuista vaurioista.

Retusointi.

Yleiskuva konservoinnin jälkeen.

la Orange-sellakalla. Pöydän lakka on todennäköisesti öljylakkaa, mutta sellakan etu on helppokäyttöisyys ja poistettavuus. Hankasin vielä viimeiseksi mustia kengänpohjista tulleita viiruja jalkojen alaosasta pois kostealla kangaspalalla. Pöydän yleisolemus koheni huomattavasti!

Toinen näyttelyyn tulevasta kolmesta pöydästä ei vaatinut muuta kuin puhdistuksen, mitään rakenteellista konservointia ei tarvinnut. Rottinkisen, lasikantisen pikkupöydän kannen ja reunan välistä löytyi pikkutavaraa, muun muassa silmäneula ja pienen pie-

Vetolaatikollinen pöytä konservoinnin jälkeen.

tussa pinnassa oli erityisesti tasoissa ryppistymistä, mikä viittaisi levitysvaiheessa liian paksuun kerrokseen. Kannessa oli neljä pyöreää jälkeä, mitkä vaikuttivat painaumilta, sekä himmenemistä, mutta ei kuitenkaan irtoamisen merkkejä. Siispä kelpasi näyttelyyn niine hyvineen! Muutamia roiskemaisia vaaleita tahroja raaputin pois bambutikulla.

Kahdesta näyttelyvitriiniin valitusta istuimesta suurempi oli jalaksilla varustettu jousiverhoiltu nojatuoli. Tässä näyttelyn kannalta merkittävimmät vauriot olivat verhoilusta puuttuvat palat. Ne olivat näkyvällä paikalla

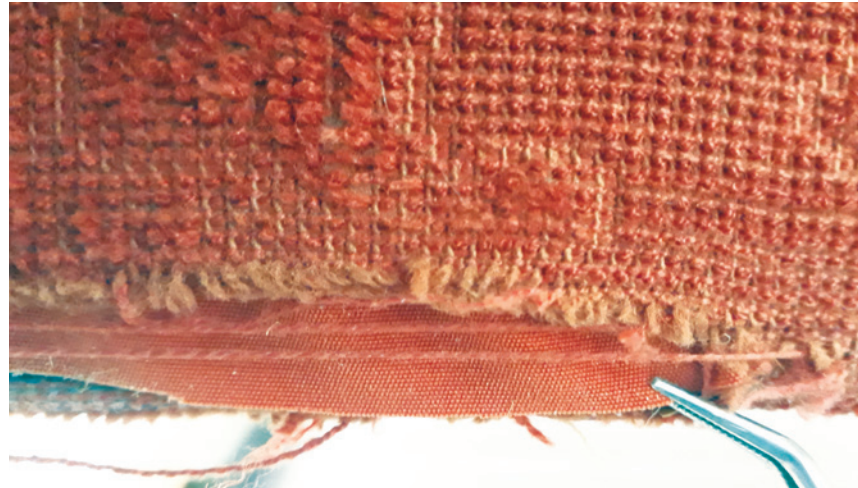
Rottinkipöydän kansi ja löytöjä.

ni kangassuikale. Esine oli luetteloitu museoon tullessaan radiopöydäksi ja voinkin hyvin kuvitella vanhan rouvan istuneen radion ääressä ompellessa. Tein tästä museon instagramiin päivityksen. Näyttelyssä pöytä pääsi sivupöydän rooliin huonekasvia ja perhekuva kannattelemaan.

Kolmannessa, kokonaan puusta tehdyssä vetolaatikollisessa pöydässä olikin hiukan rakenteellisia ongelmia. Rungon ja tasojen liitokset olivat lujia, mutta laatikkoa täytyi nostaa pohjasta,

jotta se menisi perille saakka. Syynä lie nee liukulistojen kääntyminen alaspäin naulojen löystymisen takia. Laatikon pohja ei ollut etusarjan urassa, syynä todennäköisesti puun kutistuminen, joten takasarjaan lyödyt naulat ja yksi ruuvi olisi pitänyt siirtää, jolloin olisi riski pohjan halkeamisesta. Naputtelin liukulistojen nauvoja syvemmälle, mutta ne jäivät silti roikkumaan aika alas. Suurempaan korjailupuuhaan en ryhtynyt, sillä laatikkoa ei ole tarkoitus sen kummemmin aukoa enkä halunnut ottaa riskiä uusista vaurioista. Vernissa-

Kangaspalan ujutus.

edessä, istuimen pystysuoran pinnan alareunassa ja kooltaan 8 x 1 cm ja 10 x 1,5 cm. Vauriot vaikuttivat kulumisen aiheuttamalta purkautumiselta, joten paikkaaminen olisi varmastikin ollut iso työ. Onneksi tekstiilikonservaattori onnistui kaivamaan kätköistään palkan sopivan väristä kangasta, jonka siten ujutin lastalla reunojen alle häivyttämään reiän visuaalisesti.

Toki verhoilun reiät on syytä paikata jossain vaiheessa. Kangas ei näyttänyt purkautuvan aktiivisesti, mutta repeämät vaikuttavat kankaan pingotukseen ja sitä kautta edistävät vaurioitumista. Myös muita vaurioita tuolista löytyi, sillä jalaksia oli korjailtu harmaalla vanerilla sisäreunoista ja kummatkin käsi- nojat olivat löystyneet kiinnityskohdistaan. Verhoilukankaassa oli lievempää kulumaa päänsijan kohdalla ja istuimen etureunassa. Lakkapintaakin puuttui joistain kohdin ja siinä oli krakeloitumaa ja vähän valumia. Verhoilun alapuolikaan ei ollut ihan kunnossa, sillä jouset olivat paikoin puhkaisseet

Repeämä nukenvaunujen kuomussa.

Paikattu repeämä.

Nojatuoli konservoinnin jälkeen.

säkkikankaan, joka oli revennyt myös reunoista niin, että lastukerros oli näkyvissä. Tuolia oli myös korjattu ennen museoon tuloa, sillä kaksi ruuvia ja naula lisätty edestä katsottuna oikean etujalan sisäpintaan. Yleisesti ottaen tuoli oli pölyinen ja roskainen. Muuta en tehnyt kangaspalojen laittamisen lisäksi kuin sivellinimuroinnin ja käsinojien kiristuksen.

Materiaaleiltaan monipuolisin esine näyttelykavalkadista oli nukenvaunut. Niiden rakenne oli luja, mutta yleisilme välttävä. Kernikuomussa oli repeämä ja nuhrua, metalliosissa paikoin ruostetta ja maalipinnassa siellä täällä haaleita tahroja, likaa etenkin vaakapinnoilla, makuulevyn ja pohjan alla jopa ulkoroskia kuten havunneulasia. Työntökahvan maali rapisi pois, mutta kumirenkaat eivät olleet halkeilleet, vaikka melko kovat olivatkin. Liikkeelle lähdin sivellinimuroinnilla ja nihkeäpyyhinnällä. Tahrannoistoon kokeilin vedellä kostutetulla kankaalla hankaamista. Likaa irtosikin näky-

västi vaaleasta reunasta, akselistosta ja pyöristä. Myös kuomun kerni, eli PVC-pinnoitetulta vaikuttava palttina- sidoksinen kangas, puhdistui ilahduttavasti.

Tekstiilikonservaattori neuvoi paikkaamaan kuomun kellertävän valkoisella puuvillaisella palttinakankaalla, jota käytetään meillä esineiden suojaukseen. Ensiksi ajattelin käyttää tärkkelysliimaa, mutta sen paikoillaanpitäminen kuivumisen aikana olisi ollut vaikeaa, ellei mahdollista. Se ei välttämättä myöskään liimaantuisi muovitettuun kankaaseen. Onneksi huomasin työhuoneeni kaapissa olevan Lascaux'n akryyliliimoja 303 HV ja 498 HV. Näistä valitsin konservattorikoulutuksen opintomateriaalieni perusteella 303:n, sillä se pysyy pehmeänä. Leikkasin kankaanpalan pestystä, valkaisemattomasta puuvillalakanakankaasta, kostutin ja suoritin sen lasilevyn alla pitäen. Sitten levitin laimentamatonta liimaa vielä vähän kostealle kankaalle, pujotin ja

Nukenvaunut konservoinnin jälkeen.

painelin sen paikalleen. Käytin apuna lastoja, pieniä lasilevyjä ja maksimissaan 60°C lämpötilaa. Aloitin 40°C ja nostin lämpötilaa pikkuhiljaa, ettei muovitettu ulkopinta sulaisi. Sitten jätin sen kuivumaan kunnolla. Seuraavana päivänä lisäsin liimaa repeämän alareunan puolelle, sillä se oli osittain irti, ja painelin lämpölusikan & pienen lasilevyn avulla. Taas jätin kuivumaan ja sellaisena nukenvaunut sitten menivät näyttelyyn.

Radiohan täytyy tietenkin olla 1950-luvun olohuoneessa! Kokoelmisamme on useita radioita ja levysoittimia ja tämä yhdistelmälaite valikoitui näyttelyyn irronneista viilusuikaleistaan ja maalitahroistaan huolimatta. Laitteen puupintoja peittävä lakka, nitroselluloosalakalta vaikuttava, oli krakeloitunut etenkin kannesta, joten sitä en uskaltanut pyyhkiä nihkeällä liinala, vaan vain imuroin hyvin varovasti siveltimen avulla. Pölyä riittikin laitteen takaosassa ja sisällä. Rapsuttelin maalitahroja pois skalpellilla ja töpötelin nihkeällä liinalla kovalevystä tehtyä takalevyä. Irronneen viilunpalan liimasin kylmällä kalaliimalla (Kremer) ja jätin tuen alle kuivumaan. Viilun ko- hoama oikeassa kyljessä jäi konsolidoimatta ajanpuutteen vuoksi. Tallensin

Tekstiilikonservaattori neuvoi paikkaamaan kuomun kellertävän valkoisella puuvillaisella palttinakankaalla, jota käytetään meillä esineiden suojaukseen.

Radion krakeloitunut kansi.

Radio konservoinnin jälkeen.

takalevystä irronneen mutterin konservointitilan kaappiin nimikoituna, sillä pultti puuttui eikä sitä kannattanut hankkia, sillä takalevyn yläreuna oli turvonnut ja kerrokset osittain erkaantuneet toisistaan eivätkä mahtuneet uraan. Lisäsin maininnan talletustusta osasta myös sähköiseen kokoelmanhallintajärjestelmään. Kanteen ja etupinnan viilupintoihin levitin lakan kiinnittämiseksi ja kirkastamiseksi etanoliin liuotettua orange-sellakkaa, kanteen 3 sivelyä ja etupinnalle 1.

Kuvitteellista valoa tuomaan valittiin Paavo Tynellin Taito Oy:lle suunnittelema pöytälamppu, joka oli myös ravintolakäytöstä peräisin. Lika oli niin pinttynyttä, että täytyi kokeilla voimakkaampia luottimia kuin vettä. Puhdistin pinnan kokeilujen perusteella 1 % neutraalilla astianpesuaineella (Minirisk) lämpimässä vedessä. Kastelin pesusienen liuoksessa, puristin kuivaksi ja pyyhin tai töpöttelin sillä pinnan kohdasta riippuen. Hetken annoin vaikuttaa, sitten pyyhin vaahdon pois puhtaalla vedellä kostutella sieniliinalla ja kuivasin sileällä pyyhkeellä. Ahtaat paikat puhdistin ja kuivasin vanupuikolla. Likaa lähti kyl-

Lamppu ennen konservointia.

lä, mutta ulkonäön muutos tuntui hyvin pieneltä, kuten se yleensäkin tuntuu esinettä jatkuvasti tuijotellessa. Esineintendentti kävi onneksi kehu-massa kohenemista. Retusoin vielä maalin lohkeamia akryylivärillä Rem-

Lamppu konservoinnin jälkeen.

brandt titaanivalkoinen, jonka sekaan laitoin hitusen syvää kadmiumkeltaista, oksidimustaa ja kirkasta kadmium-punaista. Väreissä ei oikeasti ole kiellettyä kadmiumia, vaan kyse on vain sävyjen nimistä.

Muut kymmenen kovan materiaalin esinettä kävivätkin läpi vain tarkastuksen ja pintapuhdistuksen, lukuun ottamatta muutamaa tahrannoistointia vanupuikolla ja syljellä. Materiaalit olivat kyllä laidasta laitaan verhoiltuistumisesta pikkutuolista ja kangasvartaloisesta nukesta peltiseen leikkikalumoottoripyörään ja lasiseen juomapulloon. Yksi varsinainen paperiesinekin pääsi mukaan, filmitähtien kuvilla varustetut pelikortit, jotka toivottavasti joskus pääsevät paperikonservaattorin käsiin kulmista revenneinä pakkauksineen. Kuvalehdet ja kirjat tulivat käsikirjastosta, sanomalehdet olivat näyttelymestarin tulostamia kopiota ja sellakkalevyt sekä valokuvakohykset rekvisiittaa. Huonekasvi, peikonlehti, hankittiin saviruukkuineen uutena rekvisiitaksi. Hankintapaikassa – paikallisessa kukkakaupassa –

myydään myös muovikimalteella koristeltuja kasveja, ja tietysti sitä glitteriä oli tarttunut kaikkeen... Eli peikonlehden ja ruukun de-glitterointi piti vielä tehdä ennen näyttelynrakentamista. Se ei ollutkaan mikään nopea homma, monta kertaa luullessani, että nyt kaikki on pölypussissa, vielä kimalsi silmäkulmassa. Onneksi lopulta kaikki oli valmista ja pääsimme laittamaan esineet esille amanuenssin, museomestarin ja tekstiilikonservattorin kanssa. Melinex-polyesterikalvon leikkely ja asettelu sopivina paloina eristämään eri materiaaleja toisistaan oli rakentamisen haastavin osa, sillä muutenhan meillä oli jo asettelu melko lailla tiedossa.

Kaiken kaikkiaan konservointiin tuli käytettyä enemmän aikaa kuin mitä etukäteen oli puhuttu esineinten-

dentin ja kuratoineen amanuenssin kanssa. Se oli kuitenkin sellaista mitä minusta piti tehdä esineen säilymisen ja näyttelykäytettävyyden kannalta. Ajattelin myös, että jos nyt en tee suunnittelemani toimenpiteitä, ne jäävät tekemättä kokonaan, sillä aina tulee uudet näyttelyt ja lahjoituserät kiireellisempinä. Toisaalta toimenpiteitä, kuten nojatuolin verhoilun tukeminen, jäi tekemättä ajanpuutteen vuoksi. Näyttelyn purkamisen jälkeen siihen saattaisi ollakin aikaa, sillä tilan seuraavaan näyttelyyn ei tällä tietoa ole tulossa lainkaan omia esineitä. Esineiden tarkastelu ja pintapuhdistus on mukavaa puuhaa eikä tunnu ollenkaan liukuhihnatyöltä, sillä vaikka toistaakin periaatteessa samaa toimenpidettä, ovat esineet erilaisia keskenään. Teollisesti valmistetut "esine-

kaksosetkaan" eivät oikeastaan koskaan ole samanlaisia, koska vaurioituminen tapahtuu hiukan eri lailla käytöstä ja olosuhteista riippuen. Havaintojen tekeminen esineistä on kiinnostavaa, mutta niiden kirjaaminen hitaaseen ja hankalaan kokoelmanhallintajärjestelmään onkin sitten välillä suorastaan pakkopullaa. Sekin täytyy kuitenkin tehdä, jotta pystymme myöhemmin arvioimaan vaurioitumisen etenemistä ja tulevat sukupolvet saavat tietää mitä esineille on tehty aiemmin. Ja itsellekin muistiinpanot ja selostukset ovat tarpeellisia, sillä kun vuoden aikana käy läpi useita satoja esineitä, unohtaa väistämättä kaikenlaista vanhempaa.

Kirjoittaja työskentelee neljättä vuotta Kuopion Kulttuurihistoriallisessa museossa (KUHMU) koven materiaalien konservattorina.

Peikonlehti – vieläkö jossain kimaltaa?

E.C.C.O. GENERAL ASSEMBLY

22.5.2021

TEKSTI ANNI TUOMINEN

O sallistuun toukokuussa E.C.C.O:n yleiskokoukseen PKL:n E.C.C.O.-edustajana. Kokous järjestettiin jo toista vuotta peräkkäin etäkokouksena ja siihen osallistuvat vuosittain E.C.C.O:n jäsenyhteisöjen edustajat ja E.C.C.O:n komitean jäsenet.

Suuri osa kokouksesta käsitteli järjestön taloutta ja vuosittaisiin toimintoihin liittyviä muodollisuuksia. Kokouksessa hyväksyttiin E.C.C.O:n budjetti, esiteltiin tilintarkastus ja toimintakertomus ja myönnettiin vastuuvapaus komitean jäsenille ja toimihenkilöille samaan tapaan kuin PKL:n syys- ja kevätkokouksissa tehdään vuosittain.

Tänä vuonna suurin osa kokouksen kohdista käsitteli tavalla tai toisella CHARTER-projektia, jonka puheenjohtaja Elis Marçal nosti tärkeimmäksi hankkeeksi koko hänen pitkän E.C.C.O.-uransa aikana. E.C.C.O on tärkeässä asiantuntijaroolissa tässä EU-hankkeessa, jossa tavoitteena on kartoittaa ja määritellä kulttuuriperintöalan ammattilaisten osaamista. Kokouksessa hanketta esittelivät sekä E.C.C.O:n puheenjohtaja että Barcelonan yliopiston edustaja **Lluís Bonet**.

Wolfgang Baatz kertoi hankkeeseen liittyvästä yhteistyöstä E.C.C.ON ja EN-CoRE:n välillä.

Lisäksi kokouksessa **David Aguilella Cueco** esitteli CEN:n ajankohtaisia kuulumisia standardien maailmasta ja **Ana Galan** kertoi tulevasta verkkosivuvuudistuksesta. Suunnitelmissa on myös muuttaa E.C.C.O:n järjestämän *European Days of Conservation-Restoration* -tapahtuman ajankohtaa, sillä se on monien mielestä liian lähellä *"European Heritage Days"* -ajankohtaa. Uusi ajankohta pyritään päättämään yhteistyössä jäsenyhteisöjen kanssa niin, ettei ajankohta satu päällekkäin muiden kulttuurialan vuosittaisten tapahtumien tai kansallisten juhlapyhien kanssa.

Kokouksessa tiedotettiin, että *Turkish Association of Conservator-Restorers* on pyrkimässä E.C.C.O:n jäseneksi, ja valmistelee jäsenhakemusta.

Sebastian Dobrusskin piti lyhyen esityksen, jossa hän kertoi, että E.C.C.O on päässyt seuraamaan Euroopan neuvoston kulttuurin, kulttuuriperinnön ja maiseman johtokomitean (CDCPP) täysistuntoja, joissa on käsitelty ja on tarkoitus käsitellä COVID-19-pandemian vaikutusta kulttuurisektoriin, kulttuuriperinnön ja ilmastomuutoksen välisiä vuorovaikutussuhteita ja digitaalisten työkalujen ja tekoälyn käyttöä kulttuurialalla. Esitykset nähtävissä: <https://www.coe.int/en/web/cdepp-committee/special-file-thematic-sessions-at-the-9th-plenary-session-of-the-cdepp>.

Lisäksi sivuttiin lyhyesti muutamia muista ajankohtaisista E.C.C.O.-asioista, joita sivuttiin lyhyesti. E.C.C.O on tehnyt mm. kyselyn Covid-19-pandemian vaikutuksista konservointialaan, ja tulokset julkaistaan myöhemmin. Lisäksi esiteltiin Heritage Research Hub -poolin ajankohtaisia asioita. Pooli on perustanut uuden työryhmän *"Cultural Heritage and Climate Change: New challenges and perspectives for research"*. E.C.C.O:sta työryhmän arviointiryhmässä mukana ovat **Elis Marçal**, **Hélène Svahn Garreau** ja **Anja Romanowski** ja itse työryhmässä Sebastian Dobrusskin. Poolista voitte lukea lisää: <https://www.heritagere-search-hub.eu/>

Lopuksi valittiin uusi jäsen E.C.C.O.-komiteaan erovuoroisen jäsenen tilalle. Uutena jäsenenä komiteas-

CHARTER-HANKE

sa aloittaa **Ekaterina Pasnak** NKF-Norjasta.

CHARTER on lyhenne sanoista *"Cultural Heritage Action to Refine Training, Education and Roles"*. CHARTER on Erasmus+-rahoitettu EU-hanke, jonka tavoitteena on luoda kulttuuriperintöalalle pitkäkestoinen ja kattava osaamisstrategia, jonka avulla taataan, että Euroopan kestävän yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen tueksi on käytössä tarpeelliset kulttuuriperintöalan taidot. Hanke käynnistyi tammikuussa 2021 ja jatkuu seuraavat neljä vuotta. Hanketta varten on perustettu eurooppalainen konsortio, jota johtaa Universitat de Barcelona -yliopisto ja joka koostuu yhteensä suuren joukon kulttuuriperinnön koulutusorganisaatioita, verkostoja ja työnantajia.

CHARTER -hankkeen tarkoituksena on kartoittaa eri kulttuuriperintöammattilaisten tietoja, taitoja, asiantuntemusta ja rooleja. Tarkoituksena on luoda ja kehittää ammatillisia profileja sekä määritellä ydinosaamista ja ammattiryhmien päällekkäisiä osaamisalueita. CHARTER-hankkeen aikana luodaan vertailutyökaluja, joita voidaan käyttää sekä Euroopan että kansallisella tasolla. Työkaluja voidaan käyttää koulutus- ja jatkokoulutusohjelmien suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä ammatilliseen tunnustamiseen. Tarkoituksena on myös tunnistaa kulttuuriperintöammattilaisten digitaalisia ja teknologiaan liittyviä taitoja, ja vihreään talouteen liittyvää erityistä osaamista. E.C.C.O.:n julkaisua

"Competences for access to the Conservation-restoration Profession" käytetään lähtökohtana konservaattoreiden osaamisprofiilisuunnittelussa.

E.C.C.O:n tavoitteena CHARTER-hankkeen puitteissa on myös edistää alan näkyvyyttä ja taloudellista painoarvoa. E.C.C.O:n alakohdista NACE-koodistoa koskeva pohjatyo toimii suuntaviivoina konservoinnin tilastointiin liittyvissä kysymyksissä.

CHARTERproject -konsortioon kuuluu yhteensä 21 varsinaista jäsentä 14 Euroopan maasta, ja lisäksi hankkeeseen liittyy suuri määrä eurooppalaisia sidosryhmiä, mm. EN-CoRE (*European Network for Conservation-Restoration Education*), ICOMOS ja ICCROM. Suomesta Museovirasto osallistuu asiantuntijana hankkeen sisältöjen suunnitteluun ja kehittämiseen.

Lisätietoa projektista:

<https://www.charterproject.eu/>

Synteettinen, luonnonharjas, kumipää vai säiliömalli?

Valikoimastamme löytyy laajasti erilaisia korkealaatuisia siveltimiä. Tutustu sivellinvalikoimaan verkkokaupassamme.

Museoiden Hankintakeskus on yli 30 vuoden ajan palvellut utterasti niin museoita, arkistoja, konservointilaitoksia kuin oppilaitoksiakin, yksityisiä asiakkaita unohtamatta. Asiakaspalvelustamme vastaa Mirkka Eskonen (TaM) ja konservaattorit Anna Aaltonen ja Ilona Osara auttavat sinua paperikonservointiin liittyvissä kysymyksissä.

www.museoidenhankintakeskus.fi

Museoiden
hankintakeskus

POHJOISMAISEN KONSERVAATTORILIITON SUOMEN OSASTO ry

NORDISKA KONSERVATORFÖRBUNDET FINLAND rf

NORDIC ASSOCIATION OF CONSERVATORS FINNISH SECTION ra

TOIMINTAKERTOMUS 2020

Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry (PKL) on Nordiska konservatorförbundetin (NKF) vuonna 1963 perustettu jäsenjärjestö. Pohjoismaiden osastojen välisenä yhteistyöelimenä toimii Liittoneuvosto, joka muodostuu kunkin maan puheenjohtajasta ja liittoneuvoston puheenjohtajasta. NKF:lla on Pohjoismaissa yhteensä noin 1200 jäsentä. Konservattoriliitto toimii eri konservointialojen ja museoalan yhdyssiteenä. Yhdistyksen tarkoituksena on seurata alan koulutusta, sekä edistää konservointityön kehitystä ja konservaattoreiden ammattipätevyyttä. Yhdistys pyrkii osaltaan valvomaan ammattikunnan sosiaalisia etuja ja konservaattori-nimikkeen käyttöä.

Konservaattorin ammatinimikkeen suojauksen osalta voidaan todeta, että tutkintanimike "konservaattori AMK" on opetusministeriön päätöksellä suojattu. Sen sijaan konservaattori-nimikkeen käyttöä tehtävänimikkeenä ei ole millään tavoin rajattu, eikä ole olemassa järjestelmää, joka estäisi asiantuntematonta henkilöä puuttumasta kulttuurihistoriallisesti merkittäviin kohteisiin. Tilanteen selkiinnyttäminen eurooppalaisella tasolla on myös European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations:n (E.C.C.O.) tärkeimpiä päämääriä. PKL on E.C.C.O.:n täysjäsen.

JÄSENISTÖ

Yhdistyksellä oli vuoden 2020 lopulla yhteensä 285 jäsentä, joista 146 varsinaista jäsentä, 90 opiskelijajäsentä, 15 eläkeläisjäsentä, 3 kunniajäsentä, 5 yhteisökanattajajäsentä ja 10 liitännäisjäsentä. Uusia opiskelijajäseniä liittyi vuoden aikana yhdistykseen 11. Opiskelijajäsenistä 5 hyväksyttiin varsinaisiksi jäseniksi ja 4 varsinaista jäsentä siirtyi eläkeläisjäseneksi. Yhdistyksestä erosi 17 jäsentä, joista 8 varsinaisia jäseniä, 8 opiskelijajäseniä ja 1 liitännäisjäsen. Maksamattomien jäsenmaksujen vuoksi erotettiin 7 jäsentä, joista varsinaisia oli 5 ja opiskelijajäseniä 2. Yhdistyksen hallitus piti vuonna 2020 seitsemän kokousta, joista yksi oli sähköpostikokous. Hallituksen puheenjohtajana toimi Anni Tuominen ja varapuheenjohtajana Polina Semenova, hallituksen jäsenenä John Gayer, Katri Lahti, Katariina Ruuska-Jauhijärvi, Johanna Lehtola, Sanna Niemi-Pynttari ja Helena Salo. Hallituksen kokouksissa puhetta johti hallituksen puheenjohtaja. Yhdistyksen hallituksen sihteerinä toimi Saara-Maija Pesonen, jäsenasiainsihteerinä Riina Uosukainen, taloudenhoitajana Emmi Heinonen ja tiedottajana Emilia Laaksovirta. Yhdistyksen 2020 tilien tarkastajina toimivat Oy Soinio & Co ja toiminnantarkas-

tajana Mari Lenck.

Vuosikokoukset ja koulutuspäivät Konservattoriliitolla oli kaksi sääntömääräistä kokousta, joista ensimmäinen pidettiin keväällä Auditorio Roba -koustilassa Helsingissä 10.6.2020. Kokouksen yhteydessä ei järjestetty ohjelmaa. Yhdistyksen syyskokous, jossa poikkeuksellisesti hyväksyttiin yhdistyksen viivästynyt tilinpäätös, pidettiin 30.11.2020 etäkokouksena koronaviruspandemian aiheuttamien kokoontumisrajoitusten vuoksi. Yhdistyksen säännöt eivät salli etäkokouksia, mutta valtioneuvoston säätämän poikkeuslain nojalla etäkokous voitiin pitää. Konservattoriliitto ei järjestänyt vuonna 2020 koulutuspäiviä itse, vaan yhdistyksen jäsenet saivat osallistua IIC:n virtuaalikongressiin "Current Practices and Challenges in Built Heritage Conservation", joka järjestettiin 2.-6.11.2020. Kongressiin osallistui 100 yhdistyksen jäsentä.

Paperikonservattoreiden koulutuspäivät järjestettiin 3.-5.3.2020 Museoviraston Kokoelma- ja konservointikeskuksessa. Koulutuspäivien aiheena oli geelimuotoisten polysakkaridien käyttö konservoinnissa ja kouluttajana toimi Ekaterina Pasnak Bergenin yliopistosta. Koulutukseen osallistui 16 henkeä.

TIEDOTUS

Yhdistys julkaisee Konservattori-lehteä, joka toimii sekä yhdistyksen tiedotuskanavana että jäsenten ammatillisen tiedon ja kokemusten jakokanavana. Lehdestä ilmestyi vuoden aikana 2 numeroa, numerot 134 ja 135. Vuonna 2020 lehden molempia numeroita painettiin 300 kpl. Lehden työryhmässä olivat Heidi Alanen, Elviira Heikkilä, Anniina Hatakka, Elina Wirkkala, Kaisa Lepistö, Saara-Maija Pesonen, Taru Tervo ja Sissi Vuorjoki. Työryhmä vastaa yhdessä lehden toimitustyöstä, taitosta sekä muista lehden toimintaan liittyvistä asioista. Lehti ilmestyi myös sähköisenä konservattoriliiton nettisivuilla. Jäsenlevityksen lisäksi lehteä lähetettiin vapaakappaleina yhteistyötahoille.

Yhdistys julkaisee yhdessä Pohjoismaisen konservattoriliiton muiden jäsenosastojen kanssa kerran vuodessa ilmestyvää MOK lehteä (Meddelelser om konservering). Lehti on konservointialan tieteellisen julkaisu, jossa ilmestyneistä artikkeleista kaikki ovat vertaisarvioituja. Lehden Suomen osaston yhteyshenkilönä toimi Jaana Kataja. Lehti julkaistaan sähköisenä osoitteessa www.nordiskkonservatorforbund.org/. Vuonna 2020 MOK-lehti oli Postprints-julkaisu Kööpenhaminassa marraskuussa 2019 järjestetyn ANALYSIS AND IMAGING TECHNIQUES IN THE CONSERVATION OF ART, CULTURAL AND NATURAL HERITAGE –symposiumin esityksistä. Yhdistyksen verkkosivuilla www.konservattoriliitto.fi jaetaan tietoa konservoinnista ja Konservattoriliitosta. Sivuilta löytyy lisäksi konservointipalveluja tarjoavien jäsenten yhteystietoja. Verkkosivuilla on myös jäsensivusto, jonka kautta jäsenet pääsevät päivittämään yhteystietonsa ja yhdistys voi tiedottaa jäseniään. Yhdistysavain-palvelun kautta käytössä olevan sivuston kautta pidetään yllä myös yhdistyksen jäsenrekisteriä. Yhdistys lähettää jäsenille tarpeen mukaan yhdistyksen toimintaan liittyviä tiedotteita sähköpostitse. Myös jäsenlaskut lähetetään pääsääntöisesti sähköpostitse. Vuonna 2020 konservattoriliiton netti-

sivuille laadittiin saavutettavuusseloste ja verkkosivuille teetettiin ulkoasumuuksia saavutettavuuden parantamiseksi. Yhdistys tavoittaa jäseniään myös sosiaalisen median kanavien kautta. Facebookissa Konservattoriliitolla on oma sivunsa, joka toimii myös tiedotuskanavana. Yhdistyksen sivun ylläpitäjinä toimivat yhdistyksen hallituksen jäsenet. Konservattoriliitolla on myös Instagram-tili, jota päivitti yhdistyksen tiedottaja Emilia Laaksovirta. Tiedotusvälineenä toimii myös konservattoreiden sähköpostilista osoitteessa konservattorit@lists.oulu.fi, jota ylläpitää Jari Heinonen. Kyseinen sähköpostilista ei ole Konservattoriliiton virallinen tiedotuskanava, koska kaikki jäsenet eivät ole listalla ja listalla on myös henkilöitä, jotka eivät kuulu liittoon. Kyseinen sähköpostilista on kuitenkin erinomaisen keskustelukanava ammattiin liittyvissä asioissa.

Pohjoismaisella konservattoriliitolla on yhteiset verkkosivut muiden pohjoismaisten osastojen kanssa osoitteessa: www.nordiskkonservatorforbund.org. Kansainvälinen toiminta NKF:n liittoneuvoston vuosikokous pidettiin etäkokouksena koronaviruspandemian aiheuttamien matkustusrajoitusten vuoksi 20.11.2020. Suomen osastoa edusti puheenjohtaja Tuominen. Kokouksessa käsiteltiin jäsenmaiden edellisen vuoden toimintaa, liittoneuvoston taloutta ja keskusteltiin tulevista koulutuksista ja kongresseista sekä MOK-lehden tulevaisuudesta.

NKF on The International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works:n (IIC) osa, eli IIC Nordic Group. PKL on European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations -järjestön (E.C.C.O.) varsinainen jäsen. E.C.C.O.:ssa on 19 jäsenliittoa. Sen tarkoituksena on kehittää konservointiprofessiota Eurooppalaisella tasolla. PKL ja sen jäsenet ovat sitoutuneet noudattamaan E.C.C.O.:n ammattieettisiä sääntöjä. E.C.C.O.:n yleiskokous pidettiin etäkokouksena 24.5.2020 Kokoukseen osallistui John Gayer yhdistyksen E.C.C.O. -yhteyshenkilönä.

henkilönä.

PKL on Europa Nostra -järjestön (EuNo) jäsen. EuNo on eurooppalainen kulttuuriperintöä vaaliva kansalaisjärjestö, jonka päämääränä on suojata Euroopan kulttuuriperintöä ja tarjota vahva verkosto alan keskustelulle. Järjestö myös palkitsee vuosittain parhaita kulttuuriperintömmen suojelemisen hankkeita ja projekteja, edistää suojelupolitiikkaa ja korkeita standardeja kulttuuriperinnön suojelutoimissa sekä pyrkii kampanjoidaan kaikkia uhkia vastaan, jotka kohdistuvat herkkiin rakennuksiin, paikkoihin ja maisemiin. PKL:n EuNo-yhteyshenkilönä toimii Katariina Ruuska-Jauhijärvi.

PKL on CEN/TC 346 -seurantaryhmän jäsen. Kulttuuriperinnön vaalimisen seurantaryhmän SR 216 tehtävänä on toimia alansaan liittyvän standardisoinnin kansallisena asiantuntijaelimenä. Seurantaryhmän toimiala on sama kuin komitean CEN/TC 346, joka on ainoa eurooppalainen standardisoiuskomitea vastaten kulttuuriperinnön vaalimiseen liittyvien standardien valmistelusta. Sen alaisuudessa laaditaan mm. korjausrakentamista, konservointia, valaistusta, energiatehokkuutta, pakkauksia ja kuljetusta, koelmien säilymisen turvaamista, sisä- ja ulkopuolisen ilmaston mittaamista ja konservointiprosessia käsittelevät standardit. PKL:a edustaa kansallisessa seurantaryhmässä Riitta Koskivirta.

TOIMITILAT

Yhdistyksellä ei ole varsinaisia toimitiloja, vaan tiloja vuokrataan tarvittaessa. Yhdistyksellä on postilokero. Yhdistyksen arkisto sijaitsee Museoviraston koelma- ja konservointikeskuksessa Vanhaalla. Yhdistyksen yli 20 vuotta vanha arkistomateriaali on Toimihenkilöarkistossa.

MUU TOIMINTA

Konservattoriliitto on mukana Metropolia ammattikorkeakoulun konservointikoulutuksen neuvottelukunnassa. Tarjoituksena on tuoda koulutusta ja työelämää lähemmäksi toisiaan, sekä seurata alan koulutuksen tasoa. Puheenjohtaja Tuominen osallistui neuvottelukunnan kokoukseen 12.3. ja 8.10. PKL jakoi 200 euron suuruiset stipendit viidelle Metropolia AMK:sta konservattoreiksi valmistuneelle, opinnoissaan ansioituneelle yhdistyksen jäsenelle. Yhdistys mahdollistaa konservoinnin erikoistumisalojen työryhmien toiminnan. Työryhmät toimivat ja suunnittelevat tapahtumansa itsenäisesti. Järjestelyihin on mahdollista saada avustusta. Asbesti- ja haitta-aine (AHA) -työryhmä ja paperikonservattoreiden työryhmä toimivat erikoisalojen työryhmistä aktiivisesti. AHA-ryhmän tiedotuksesta vastaa Riina Uosukainen. Vuoden 2020 lopulla perustettiin lisäksi työryhmä, jonka tavoitteena on keskustella kunta-alan

palkkaukseen liittyvistä asioista. PKL laati syksyllä 2019 kannanoton Museoalan ammattiliiton kanssa otsikolla ”Ammattinimike kertoo tietyn alan erityisosaamisesta”. Kannanotolla haluttiin puuttua yleistyneeseen rekrytointikäytäntöön, jossa avoimena olevaan toimeen edellytetään tehtävänimikettä korkeampaa koulutusta ja laajempaa osaamista. Kannanotto lähetettiin jälleen vuonna 2020 rekrytoiville esimiehille muutamassa tapauksessa, joissa PKL:n hallitus katsoi rekrytointi-ilmoituksessa vaadittavan konservattorin osaamista alemman palkkaluokan nimikkeellä. Samoin hallitus lähetti huomautuksen rekrytoiville tahoille tapauksissa, joissa konservattorin nimikkeellä oli palkattu ei-konservattorikoulutuksen saaneita henkilöitä.

TALOUS

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi vuonna 2020 yhdistykselle 10 000 euron suuruisen yleisavustuksen vuotuisen toimintaan.

Yhdistyksen tilinpäätös oli 1506,75 euroa ylijäämäinen. Jäsenmaksut vuonna 2020 olivat varsinaisten jäsenten ja liitännäisjäsenten osalta 50 euroa sekä opiskelijajäsenten osalta 42 euroa. Yhteisökannatajajäsenten osalta jäsenmaksu oli 125 euroa. Hallituksen jäsenet, sihteeri, taloudenhoitaja ja jäsenasiainsihteeri olivat vapautettuja jäsenmaksun maksamisesta. Muut toimihenkilöt saivat 50%:n alennuksen jäsenmaksusta. Yhdistys maksoi E.C.C.O. -jäsenyydestä 1135 euroa, sekä EuNo-jäsenyydestä 275 euroa ja CEN-seurantaryhmän jäsenyydestä 900 euroa ja liittoneuvoston kuluja 242,08 euroa, sekä MOK-lehden kuluja 3429,55 euroa. Vaikka yhdistyksen talous on vakaalla pohjalla ja tasapainossa, se on täysin riippuvainen Opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksesta. Toimintakertomus on hyväksytty hallituksen kokouksessa 23.2.2021.

Wanted
Lehti kaipaa tekijöitä!
Ehdota juttuja,
tule toimittajaksi
tule taittajaksi.
ota yhteyttä pkllehti@gmail.com

POHJOISMAISEN KONSERVAATTORILIITON SUOMEN OSASTO ry

NORDISKA KONSERVATORFÖRBUNDET FINLAND rf

NORDIC ASSOCIATION OF CONSERVATORS FINNISH SECTION ra

PÖYTÄKIRJA

26.4.2021 klo 17

Bio Rex, Mannerheimintie 22-24, Helsinki

Etäyhteys Teams:n kautta

Läsnä:

Nina Jolkkonen-Porander, hallituksen puheenjohtaja

Anni Tuominen, hallituksen jäsen (etänä)

Helena Salo, hallituksen jäsen

Satu Haapakoski, hallituksen jäsen (etänä)

Polina Semenova, hallituksen jäsen (etänä)

Sanna Niemi-Pynttäri, hallituksen jäsen (etänä)

Johanna Lehtola, hallituksen jäsen (etänä)

Sanna Sinervo, hallituksen opiskelijajäsen

Emmi Heinonen, hallituksen taloudenhoitaja

Karoliina Hämäläinen, hallituksen jäsensihteeri

Saara-Maija Pesonen, hallituksen sihteeri

Emilia Laaksovirta, hallituksen tiedottaja (etänä)

Susan Hannusas (etänä)

Aino Sainio (etänä)

Elviira Heikkilä, Konservattorilehden päätoimittaja (etänä)

Marleena Vihakara (etänä)

Päivi Kyllönen-Kunnas (etänä)

Pablo Laune

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen kello 17:05

2 Kokouksen järjestäytyminen

Päätös: Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Nina Jolkkonen-Porander

Sihteeriksi valittiin Saara-Maija Pesonen

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin Helena Salo ja Sanna Sinervo

Ääntenlaskijoiksi valittiin Helena Salo ja Sanna Sinervo

3 Osanottajien toteaminen ja valtakirjojen tarkastaminen

Päätös: Kokouksessa oli läsnä 18 henkilöä joista etänä osallistui 11 ja läsnä oli 7

(joista kaksi kuului Amos Rex:n henkilökuntaan. Osallistujat on lueteltu yllä. Valtioneuvoston asetus mahdollistaa vuosikokoukseen osallistumisen etänä koronapandemian aiheuttamien kokoontumisrajoitusten aikana.

4 Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen

Päätös: Kokous todettiin lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

5 Kokouksen esityslistan hyväksyminen

Päätös: Kokouksen esityslista hyväksyttiin.

6 Ilmoitusasiat

- Yhdistyksen talous
- OKM:sta on saatu avustusta 9000 euroa. Yhdistyksen talous on vakaalla pohjalla.
- E.C.C.O., EuNoF, CEN, MoK
- Anni Tuominen esitteli E.C.C.O:n kuulumisia. Anni Tuominen aloitti vuoden alusta hallituksen Suomen E.C.C.O-edustajana. Seuraava E.C.C.O:n hallituksen kokous järjestetään 22.5.2021.
- Katariina Ruuska-Jauhijärvi välitti EuNoF:n kuulumiset
- ”Kuulumisina voi sanoa, että toiminta jatkuu entisellään ja EuNoF edistää toiminnallaan kulttuurihistoriallisten kohteiden säilyttämistä sekä tiedon lisää-

- mistä. EuNoF:n hallituksen kokoonpano on säilynyt entisellään ja olen edelleen mukana hallituksessa. Keväällä on vuosikokous ja nykyinen hallitus jatkaa näillä näkymin samalla kokoonpanolla. Lisäyksenä toimintaan on saatu uusi sihteeri Uula Neitola sekä tiedotussihteeri Kristel Markus. Europa Nostran vuotuiset kulttuuriperintöpalkinnot ovat taas jaossa eri kategorioissa ja Suomes- ta ehdokkaana konservoinnin kategoriassa on: HA-2021/FI/01 Conservation Helsinki Olympic Stadium, conservation and revitalizing. Myös Malmin lentokentän puolustamisessa EuNoF on mukana.”
- Anni Tuominen esitteli Riitta Koskiviran lähettämät kuulumiset CEN:stä: “Seurantaryhmän työnä on seurata ja kommentoida standardien laadintaa, uusimista ja muutoksia. Ryhmä myös tarkkailee Suomen tilannetta ja ehdottaa käännettäväksi täällä tarpeellisiksi katsottuja standardeja sekä osallistuu käännösten tarkistamiseen. Ryhmään osallistuminen on maksullista, mutta lausuntokierroksilla olevien standardeihin, samoin kuin käännösten tarkistamiseen voi kuka tahansa tutustua ja antaa kommenttinsa.”
- Jaana Kataja välitti MoK:n kuulumiset: “Signe Smedemark Tanskasta on aloittanut uutena päätoimittajana. Syksyllä ilmestyvän lehden artikkeleiden arviointityö on meneillään. Artikkeleita tuli useita. Selvittelyssä on julkaista lehti jatkossa sähköisesti Scholastica järjestelmän kautta, jolloin se olisi löydettävissä erilaisten tieteellisten hakukanavien kautta. Scholastica järjestelmä on jo nyt käytössä artikkeleiden sisäänjättämisen, vertaisarvioinnin ja toimittamisen työkaluna. Artikkelit tultaisiin julkaistamaan vapaasti ja ilmaiseksi (open access) verkossa. Tähän on haettu avustusta Ruotsalaiselta Bothens Stiftelseltä.”
-
- Syyskoulutuspäivät 2021**
- Koulutuspäivien aiheeksi on suunniteltu kestävää kehitystä ja ajankohdaksi 12. marraskuuta 2021. Koulutuspäivät on tarkoitus järjestää yhteistyössä

Metropolia Ammatikorkeakoulun kanssa. Koulutuspäiville olisi mahdollista osallistua myös etäyhteyksin.

Konservaattoriliiton lehti

- Nina Jolkkonen-Porander kannusti jäseniä tarjoamaan ja pyytämään juttuja Konservattori-lehteen aiheista kestävä kehitys sekä digitaalinen kulttuuriperintö.
- Elviira Heikkilä kertoi Konservattori-lehden kuulumisia. Kevään lehti on mennyt painoon ja ilmestyy pian. Syksyn numeroon on jo tullut joitain juttuja. Syksyn lehden on tarkoitus ilmestyä 18.10.2021.
- Työryhmät**
- Paperityöryhmän** kuulumisia kertoi Marleena Vihakara. Marleena Vihakara järjesti Anna Aaltosen kanssa kolmen päivän koulutuksen aiheesta polysakkaridigeeli paperikonservoinnissa vuonna 2020.
- Kunta-alan työryhmän** kuulumisia kertoi Päivi Kyllönen-Kunnas. Työryhmän tavoitteena on nostaa konservattori työehtosopimuksessa seuraavaan palkkaryhmään jotta palkka tulevaisuudessa vastaa työn vaativuutta ja koulutusta. Tarkoitus on korostaa työtä asian- tuntijatyönä. Työryhmä avaa pian palkkakyselyn jäsenille. Työryhmä kirjoittaa aiheesta myös jutun Konservattori-lehteen. Aiheesta edetään tämän vuoden aikana.
- Asbesti- ja haitta-ainetyöryhmän** kuulumiset kertoi Marleena Vihakara: Työryhmä tekee yhteistyötä Yliopistomuseon kanssa ja Yliopistomuseolta Henna Sinisalo tekee väitöskirjaa aiheesta. Henna Sinisalo järjesti myös koulutuksen aiheesta. Seuraavaksi työryhmän on tarkoitus tehdä yhteistyötä Suomen lasimuseon kanssa heidän asbestikokoelmaan liittyen.
- Uusi digitaalisen kulttuuriperinnön työryhmä** on aloittanut toimintansa ja siitä kertoi Satu Haapakoski. Digitaalisen kulttuuriperinnön työryhmä käsittelee erityisesti digitaalisen kulttuuriperinnön konservointia.
- Päätös: Merkittiin tiedoksi

7 Vuoden 2020 toimintakertomuksen hyväksyminen

Esitys: Esitettiin vuoden 2020 toimintakertomus hyväksyttäväksi

Päätös: Vuoden 2020 toimintakertomus hyväksyttiin.

8 Vuoden 2020 tilinpäätös

Esitys: Emmi Heinonen esitteli tilinpäätöksen. Esitettiin vuoden 2020 tilinpäätös hyväksyttäväksi.

Päätös: Vuoden 2020 tilinpäätös hyväksyttiin.

9 Vastuuvapauden myöntäminen

Esitys: Myönnetään vastuuvapaus viime vuoden hallitukselle.

Päätös: Vastuuvapaus myönnettiin.

10 Jäsenhakemukset

Esitys: Esitettiin seuraavat jäsenhakemukset hyväksyttäväksi:

Uudet opiskelijajäsenet:

Antti Laukkanen

Tomi Järvinen

Ella Timonen

Uudet varsinaiset jäsenet:

Anna Muszynski

Statusmuutos opiskelijasta varsinaiseksi jäseneksi:

Anna Huttunen

Anna von Numers

Jenni Tiipiö

Päätös: Jäsenhakemukset hyväksyttiin. Jäsenmäärä uusien jäsenien hyväksymisen jälkeen 289.

11 Muut asiat

Elviira Heikkilä kysyi onko PKL huomionut tänä vuonna tulevaa European day of conservation:a. Anni Tuominen kertoi, että päivä on E.C.C.O:n ideoima ja lupasi E.C.C.O-edustajana tiedottaa jäsenille kun E.C.C.O ilmoittaa päivän.

12 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 18:27.

KONSERVAATTORILIITON SYKSYN KOULUTUSPÄIVÄT

12.11.2021

Helsinki, Metropolia Ammattikorkeakoulu
Arabian kulttuurikampus

Kestävä kehitys

Puhujina mm. Siidan amanuenssi Anni
Guttorm, Kansallismuseon konservattorit
Katri Lahti ja Liisa Näsänen.

Ilmoittautumisohjeet lähetetään
jäsenille sähköpostitse

Monialaista konservointipalvelua

Meiltä Konservointikillasta saat monipuoliset esine-,
tekstiili- ja maalaustaiteen konservoinnin palvelut.
Tarjoamme myös asiakkaan tarpeiden mukaan
räätälöidyt museopalvelut.

Ota yhteyttä!

info@konservointikilta.fi
www.konservointikilta.fi
Sorvaajankatu 9A, Helsinki

KONSERVOUNTIKILTA

044 240 9205 | esineet
044 776 5555 | tekstiilit
044 244 3951 | maalaukset

Työsuhde- ja palkkaneuvonta

Yrittäjän lakipalvelut

Koulutukset

Urapalvelut

*Apuraha
ja koulutustuki*

Työttömyysturva

Kollegatapaamiset

*ICOM-kortin
lainaus*

**Tervetuloa alasi
ammattijärjestöön
— myös yrittäjänä
tai
opiskelijana!**

Liity:

museoalanammattiliitto.fi

[@museoalan](https://twitter.com/museoalan)

M
MUSEOALAN
ammattiliitto

